ZESZYT 2. MARZEC—MAJ ROK VII.

PRZEGLĄD LNIARSKI

DWUMIESIĘCZNIK

ORGAN TOWARZYSTWA LNIARSKIEGO W WILNIE

„Hasła bojkotu wyrobów bawełnianych i jutowych winny dotrzeć do najszerszych warstw naszego społeczeństwa“.

(Z przemówień gen. L. Żeligowskiego)

WILNO
NAKŁADEM TOWARZYSTWA LNIARSKIEGO W WILNIE
Z ZASIŁKIEM MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH
1936

Zebranie Organizacyjne Pierwszego Komitetu do Walki z bawełną i jutą w Oszmianie

Na zdjęciach:

1. P. Posłanka J. Prystorowa. 2. Plac przed Teatrem Ludowym, w którym odbyło się Zebranie, w chwili zagajenia zebrania. 3. Inż. A. Perepeczko — dyrektor Towarzystwa Lniarskiego w Wilnie.

4. Grupa uczestników Zebrania. Za transparentem stoją: (z prawa na lewo): Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Inż. R. Konarzewski — Starosta Powiatowy, P. H. Sokołowska — przedstawicielka Bazaru Przemysłu Ludowego w Wilnie, P. Posłanka J. Prystorowa, Dyr. L. Maculewicz — Prezes T-wa Lniarskiego oraz Inż. Wł. Tesecki — agromon powiatowy. 5. Dyrektor L. Maculewicz i Poseł Cz. Dębicki. 6. Insp. Lniarstwa Wileńskiej Izby Rolniczej — Inż. Czesław Słuchocki, P. W. Żyżniewska — przedstawicielka Bazaru Przemysłu Ludowego w Wilnie, Inż. J. Czerniewski — Dyr. Wil. Izby Roln. oraz Inż. K. Pietraszkiewicz — Dyr. Międlarni i Czesalni Lnu w Bezdanach. 7. Posłanka J. Prystorowa, p. H. Sokołowska i p. Starosta R. Konarzewski.

ZESZYT 2. MARZEC—MAJ ROK VII.

PRZEGLĄD LNIARSKI

DWUMIESIĘCZNIK

ORGAN TOWARZYSTWA LNIARSKIEGO W WILNIE

Bojkot bawełny i juty

W dniu 17-go maja r. b. odbyło się w sali Teatru Ludowego w Oszmianie zebranie organizacyjne Komitetu do walki z bawełną i jutą, na którem uchwalono:

1) Proklamować wśród najszerszych warstw społeczeństwa bojkot wyrobów z zagranicznych surowców włókienniczych.

2) Wystąpić do wszystkich powiatowych organizacyj rolniczych woj. wileńskiego, nowogródzkiego, białostockiego i poleskiego z apelem, nawołującym do powołania na swoich terenach identycznych komitetów do walki z bawełną i jutą.

3) Wysłać do Pana Prezydenta R. P., Premjera, Wicepremjera, Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych, Ministra Spraw Wojskowych, Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, Ministra Przemysłu i Handlu oraz pułkownika Masnego depesze następującej treści:

„Przedstawiciele organizacyj rolniczych oraz drobni rolnicy, zgromadzeni na zebraniu organizacyjnem Komitetu do walki z bawełną i jutą w Oszmianie, proszą o spowodowanie bezwzględnego ograniczenia przywozu wszystkich zagranicznych surowców włókienniczych w ogólności, a w pierwszym rzędzie bawełny i juty, których import pozbawia drobnych rolników najpoważniejszego źródła dopływu gotówki, jakiem jest dochód ze sprzedaży lnu. Nieuwzględnienie powyższej prośby spowoduje zmniejszenie powierzchni obsiewów lnu, co pogrąży drobnych rolników w jeszcze skrajniejszą nędzę, ograniczając i tak już szczupłe ich możliwości płatnicze".

TREŚĆ ZESZYTU 1-go.

TREŚĆ ZESZYTU II-go.

LUDWIK MACULEWICZ
Prezes T-wa Lniarskiego w Wilnie

Warunki rozwoju gospodarczego Wileńszczyzny

Omawiając stan gospodarczy woj. wileńskiego i nowogródzkiego oraz możliwości ich ekonomicznego rozwoju, należy z punktu stwierdzić, że o układzie stosunków gospodarczych w tych województwach decydują w sposób bezapelacyjny losy tylko jednej warstwy ludności, mianowicie rolnictwa, które stanowi przeszło 80 proc. ogółu mieszkańców. To też mówić o przyszłości gospodarczej Wileńszczyzny znaczy to samo, co stawiać horoskopy rozwoju miejscowego rolnictwa.

Popularne obecnie hasło „Frontem do wsi" powinnismy rozumieć w ten sposób, że nietylko jaknajwiększej ilości rolników należy umożliwić pracę na własnym zagonie i posiadanie własnego warsztatu, lecz, również, że niezbędne jest ułatwienie rolnikom zbytu płodów ich gospodarstw po cenach godziwych i z pominięciem całego szeregu pasożytujących na ciele rolnika pośredników.

O poziomie cen na płody rolne decyduje w ostatecznym wyniku układ stosunków na rynkach zagranicznych. Kursy międzynarodowych giełd zbożowych stanowią ten wskaźnik, w którego stronę orjentują się kalkulacje miejscowych kupców i firm handlowych. Należy więc, aby rolnictwo nasze przedewszystkiem zwracało uwagę na produkcję tych roślin i na prowadzenie tych działów gospodarstwa rolnego, których wytwory mają łatwiejszy zbyt zagranicą i za które są płacone mniej więcej możliwe ceny. Kierunek wyłącznie zbożowy naszych gospodarstw winien ustępować coraz bardziej kierunkowi zbożowo-hodowlanemu, zaś uprawa zbóż kłosowych musi się łączyć w stopniu większym niż dotychczas z uprawą roślin włóknistych i oleistych, a nawet z uprawą ziół leczniczych.

Jednakże, budowanie planów gospodarczych na możliwościach zbytu poza granicami kraju z zapoznawaniem znaczenia rynku wewnętrznego byłoby lekkomyślnością nie do darowania. Odbiór przez zagranicę płodów naszych gospodarstw rolnych często zawodzi i waha się w zależności od szeregu przyczyn, stwarzających to, co zwie się pospolicie konjunkturą. Powinniśmy więc zwracać baczną uwagę na nasz rynek wewnętrzny i dbać przedewszystkiem o to, aby rynek ten był zarezerwowany dla płodów krajowej produkcji i aby nań nie były dopuszczane surowce względnie półsurowce zagraniczne, konkurujące z produktami naszych gospodarstw.

Mam tu na myśli egzotyczne nasiona oleiste, bawełnę, wełnę, jutę i inne surowce włókniste. Wielu z nas, bliżej czy dalej stojących od zagadnień gospodarczych, słysząc od lat kilku o prowadzonej akcji popierania krajowych surowców włóknistych i oleistych, sądzićby mogło, że wszystko już w tym zakresie zostało zrobione i że niczego więcej domagać się nie można. Niestety tak dobrze nie jest. Wełny owczej w roku 1934 przywieźliśmy 19.025 tonn, zaś w roku 1935 — 22.985 tonn, czyli ilość wwiezionej wełny wzrosła, aczkolwiek wartość jej zmniejszyła się wobec spadku cen wełny z 86 miljonów zł. do 79 miljonów zł. Bawełny importowaliśmy w roku 1934 za kwotę 113 milj. zł., zaś w roku 1935 — za 114 miljonów zł. Juty przywieźliśmy w r. 1934 — 10.000 tonn wartości 2.400.000 zł., zaś w roku 1935 — 14.000 tonn, wartości 6.700.000 zł. Roślinnych surowców oleistych importowano w r. 1934 — 83.531 tonn, wartości 24.257.000 zł., zaś w r. 1935 — 112.747 tonn, wartości 26.910 tys. zł.

Na obronę importu surowców zagranicznych najczęściej przytaczają ten motyw, że surowce zagraniczne są tańsze od krajowych i że właśnie w interesie niezamożnych obywateli Państwa Polskiego jest wzmóc przywóz surowców egzotycznych, aby można było mieć tanią bieliznę i tanie ubranie. W rzeczy samej, owa taniość surowców zagranicznych jest tylko pozorną, jeśli przyjąć pod uwagę, jak dużo towarów ojczystej produkcji musimy wywieźć zagranicę, aby uzyskać walutę na zapłacenie importowanych surowców. Pozwolę sobie przytoczyć jaskrawy przykład. Metr tkaniny bawełnianej kosztuje 70 gr., metr dobrego płótna lnianego wyrobu włościańskiego — 1 zł. 40 gr., czyli dwa razy drożej. Za kilo cukru na rynku wewnętrznym płacimy 1 zł., zaś przy eksporcie zagranicę osiągamy zaledwie 14 gr. za kilo loco stacja załadowania. Dlatego aby zdobyć 70 gr. na zapłacenie należności za metr tkaniny bawełnianej, musimy wywieźć zagranicę 5 kilogramów cukru, zaś metr krajowej tkaniny lnianej kosztuje tylko półtora kilo cukru.

Oczywiście podany przeze mnie przykład ująłem w specjalnie uproszczonym schemacie. Na cenę metra tkaniny bawełnianej składa się nietylko cena surowca importowanego, lecz i odsetek na amortyzację maszyn zagranicznych i opłata za robociznę krajową. Jednakże to uproszczenie bynajmniej nie zmniejsza doniosłości porównania, gdyż w cenie metra płótna krajowego koszta robocizny stanowią niepomiernie znaczniejszy odsetek niż w cenie metra tkaniny bawełnianej.

Teraz dopiero staje się wyraźnem, co jest droższe, len czy bawełna. Należy dokładnie sobie uświadomić, że aby mieć tanią bawełnę musimy bardzo drogo płacić za cukier, za węgiel za naftę, za spirytus i za szereg innych przedmiotów, które za ułamek istotnej wartości wywozimy zagranicę na zapłatę za importowane surowce.

Słyszy się również często o tem, że aczkolwiek import juty wzrasta, to jednak w tym samym czasie powiększa się eksport gotowych wyrobów jutowych z Polski zagranicę. Statystyka nam mówi coś wręcz odwrotnego. W r. 1934 było przywieziono juty 10 tys. tonn, wartości 4.400.000 zł. i wywieziono zagranicę wyrobów jutowych 3.100 tonn, wartości 2.300.000 zł., zaś w roku 1935 ilość importowanej juty wzrasta do 14.600 tonn, wartości 6.700.000 zł., wówczas, gdy eksport tkanin jutowych skurczył się do 2.750 tonn, wartości 2.075.00 zł.

Przytoczone zestawienia bynajmniej nie mają znaczenia wyłącznie teoretycznego. Wszak zasiewy lnu w roku 1935 wzrosły w Polsce o 15% i wynosiły prawie 124 tys. ha. Dochód ze sprzedaży nasion lnu, włókna lnianego i tkanin lnianych był znacznie wyższy, niż z uprawy innych roślin kłosowych i zupełnie naturalnym jest pęd rolników do dalszego zwiększania upraw lnu. Nietrudno sobie przedstawić, że jeśli konjunktura na rynku zagranicznym się załamie, zaś na rynku wewnętrznym w dalszym ciągu będą się cieszyły prawem obywatelstwa juta i bawełna, to rolnictwu naszemu może grozić nowa klęska i nowe wstrząsy. Aby nie być gołosłownym, pozwolę sobie nadmienić, że ogólna kwota wpływów, które rolnicy woj. wileńskiego i nowogródzkiego otrzymali za len i nasiona lniane w roku 1935 wyniosła okrągło 20.000.000 zł. O zachowanie tej kwoty dla rolnictwa, tak srogo dotkniętego kryzysem, nietylko można, ale i należy walczyć ze wszystkich sił. Tu nie chodzi o żadne przywileje dla rolnictwa, tu chodzi o podstawowe prawo do życia najszerszych warstw ludności rolniczej. Wszak gros podatków, jak to wyjaśnił w sposób dobitnie jaskrawy w swem przemówieniu radjowem p. minister Matuszewski, płaci nie przemysł, lecz rolnictwo, na którego barki przerzuca przemysł przypadające nań ciężary podatkowe. Wszak główne kadry rekruta w czasie pokoju i uzupełnień formacyj bojowych w czasie wojny daje również rolnictwo. Obowiązkiem więc naszym — powiedział gen. L. Żeligowski w swem przemówieniu na plenum sejmu 19. II. r. b. jest dbać o to, aby rolnik kresowy był syty i ubrany i w razie potrzeby bronił kraju tak, jak swych chat.

Bochenek dochodów społecznych idący do podziału pomiędzy poszczególne czynne gospodarczo warstwy ludności, jest nieduży i ostatnio znacznie się skurczył. Jest rzeczą pierwszorzędnej wagi, aby przy podziale tego bochenka przypadła na rzecz rolnictwa odpowiednia kromka chleba powszedniego i aby liczni pośrednicy i handlowcy nie zatrzymali sobie zbyt wielkiej części dochodu. Nie znaczy bynajmniej to, że i prywatny handel ma być zwalczany przez rolnictwo. Nie — prywatny handel musi być jedynie kontrolowany w swych czynnościach w drodze utworzenia przez producentów własnych organizacyj rolniczo-handlowych. Rolnik jest w pierwszej mierze zainteresowany, po jakich cenach jest sprzedawany produkt jego gospodarstwa i rolnikowi przedewszystkiem zależy na tem, aby ceny na płody rolne kształtowały się możliwie wysoko. Bezpośredni interes handlu przeciwnie leży nie w osiągnięciu wysokich cen, lecz w wysokich obrotach, przyczem nawet przy niskich cenach handel może osiągnąć znaczne zyski od tych obrotów. Prowadząc własne placówki rolniczo-handlowe producenci spowodują nietylko uzdrowienie handlu prywatnego, ale i takie jego nastawienie, które będzie pożyteczne jednocześnie i dla handlu i dla rolnictwa.

Wpływ dodatni poczynań rolnictwa na prywatne organizacje handlowe, już obecnie daje się zauważyć w dziedzinie obrotu włóknem lnianem. Przed niespełna 10 laty kupcy lniarscy nie chcieli nawet słyszeć o standaryzacji, uważając zapewne, że najdogodniejszem jest dla nich eksportowanie wszelkiego rodzaju mieszaniny dobrych gatunków lnu z odpadkami.

Obecnie, po kilkuletniej wytężonej pracy Towarzystwa Lniarskiego, Lniarskiej Centralnej Stacji Doświadczalnej i Komisji Standaryzacji Lnu i Konopi, czytamy w prasie liczne komunikaty organizacyj handlowych o postępach dokonanych przez nie prac w dziedzinie standaryzacji włókna lnianego, o dążeniu do uporządkowania obrotu wewnętrznego lnem, jakoteż o wyjazdach zagranicę oficjalnych reprezentantów handlu dla uregulowania eksportu lniarskiego.

Należy tylko serdecznie się cieszyć z tak znacznej ewolucji poglądów przedstawicieli handlu w dziedzinie lniarstwa.

Konkretne wnioski z tego, co zostało wyżej powiedziane, są następujące:

1) Dla zapewnienia zbytu krajowego lnu winno być wprowadzone cło przywozowe na jutę w wysokości 25 zł. za 100 kg, zaś cło na bawełnę winno być podwyższone do 20 zł. za 100 kg importowanej przez Gdynię bawełny.

2) Bezcłowe kontyngenty importu juty winny być stopniowo zupełnie zniesione.

3) Sól i cukier powiny być pakowane wyłącznie w worki lniane i konopne, przynajmniej jeśli chodzi o konsumcję wewnątrz kraju.

4) Przemysł olejarski i mydlarski powinien stopniowo powiększać przerób surowców krajowych, ograniczając do minimum zapotrzebowanie na surowce egzotyczne.

5) W obrotach włóknem lnianem z zagranicą koniecznem jest powierzenie kontroli jakości włókna eksportowanego Komisji dla standaryzacji lnu i konopi, jako instytucji posiadającej do tego największe kwalifikacje fachowe i niezbędny autorytet oraz grupującej przedstawicieli zainteresowanych stron, a więc rolnictwa, handlu, przemysłu i nauki.

STANISŁAW TAMULEWICZ

Lniarstwo w Litwie

Uprawa lnu w Litwie, podobnie jak i w Polsce, znana jest od dawnych czasów.

W produkcji światowej włókna lnianego Litwa pod względem wielkości obszaru pod uprawą lnu zajmuje (po Rosji Sowieckiej i Polsce) trzecie miejsce. W Rosji Sowieckiej areał pod lnem wynosi 3.150 tys. ha, w Polsce — 123.800 ha, w Litwie przeciętnie — 70 tys. ha, a w roku 1928 wynosił 95 tys. ha.

Areał pod lnem w Litwie stanowił w stosunku do całego obszaru ziemi ornej (2,5 milj. ha) w roku rekordowym 1928 — 3,8%, a w r. 1932 (w roku największej depresji) — 1%. W odniesieniu do całego obszaru gruntów ornych stosunek ten przedstawiał się następująco: w roku 1928 — 2,4%, w r. 1932 — 1,1%. W Polsce natomiast procent areału pod lnem w stosunku do ogólnej powierzchni uprawnej waha się od 0,56 do 0,69.

Według ostatniego powszechnego spisu w r. 1930 obszar pod uprawą lnu i konopi w poszczególnych okręgach, oraz stosunek procentowy do obszaru objętego spisem i do gruntów ornych, ilustruje następujące zestawienie:

Powiat	Obszar objęty spisem w ha	Ziemi ornej w ha	Ziemi ornej w %	Obszar pod uprawą lnu i konopi w ha	% całego obsz.	% ziemi ornej
Olita	218.573	138.885	63.54	3.280	1,05	2,37
Birże	222.608	144.923	64,24	9.046	4,07	6,24
Kowno . . .	191.101	113.021	59,14	2.112	1,11	1,87
Kiejdany . .	197.466	116.434	58,96	2.153	1,09	1,85
Kretynga . .	207.383	101.270	48,83	2.154	1,04	2,13
Marjampol .	152.767	109.340	71,57	2.686	1,76	2,45
Możejki . .	159.856	99.290	62,11	3.023	1,89	3,04
Poniewież .	349.358	187.695	53,73	7.929	2,27	4,22
Rosienie . .	250.222	134.432	53,72	3.134	1,25	2,33
Rakiszki . .	184.137	106.996	58,11	5.351	2,91	5,00
Sejny	90.064	54.645	60,67	1.101	1,22	2,01
Szaki	130.896	92.660	70,79	3.008	2,30	3,25
Szawle . . .	476.284	295.934	62,14	15.402	3,23	5,20
Taurogi . . .	249.665	113.771	45,57	2.666	1,07	2,34
Telsze . . .	202.114	90.244	44,65	3.016	1,49	3,34
Troki	149.468	95.629	63,98	2.138	1,43	2,24
Wiłkomierz	248.310	146.290	58,91	3.022	1,22	2,07
Uciana . . .	235.401	132.091	56,11	4.652	1,98	3,52
Wyłkowyszki	121.757	91.054	74,78	1.677	1,38	1,84
Pojeziory. .	97.266	50.660	52,08	835	0,86	1,65
Kłajpeda . .	65.237	37.728	57,83	68	0,10	0,18
Polgiegie . .	68.428	33.397	48,81	50	0,07	0,15
Szilutie . . .	47.154	19.566	41,49	27	0,06	0,14
Razem . . .	4.315.515	2.505.955	58,07	81.758	1,89	3,26

Z zestawienia wynika, że najwięcej uprawia się lnu i konopi w powiatach: Szawle, Rakiszki, Kretynga, Birże i Poniewież, to jest w okręgach północnych, gdzie obszar ten wynosi w stosunku do ziemi ornej od 5% do 6%, a w ostatnich latach — ponad 10%. Najmniej uprawia się lnu i konopi w powiatach kłajpedzkim i kowieńskim; stosunek areału pod lnem wynosi w odniesieniu do gruntów ornych od 0,14% do 2%.

W całej Litwie było zasianych lnem i konopiami 81 tys. ha, czyli 1,89% w stosunku do obszaru objętego spisem. Średnio z jednego ha uzyskuje się przeciętnie 4.5 q siemienia i 4.2 q włókna lnianego.

W poszczególnych latach w Litwie uzyskano następujące ilości nasienia i włókna lnianego w tonnach:

Rok	Zasiano lnem ha	Uzyskano tonn nasienia	Uzyskano tonn włókna lnianego
1909/13	55.200	24.840	25.668
1923	52.100	26.830	30.220
1924	61.500	33.850	32.600
1925	76.000	39.900	38.760
1926	81.000	39.980	38.380
1927	84 000	35.700	33.565
1928	95.000	23.405	34.605
1929	86.000	43.640	33.980
1930	81.000	38.840	28.960
1931	56.000	25.487	21.150
1932	42.000	15.890	14.262
1933	54.000	20.900	18.130
1934	60.000	25.770	21.680
1935	92.060	39.085	35.917
Razem w okresie 1923/34 r. . . .	975.860	434.117	407.877
Średnio rocznie . .	69.704	31.008	29.134

W przeciągu 14-tu lat uzyskano w Litwie 434.117 tonn siemienia i 407.877 tonn włókna lnianego. Jak widać z podanego zestawienia, z każdym rokiem uprawiano coraz więcej lnu, i w r. 1928, który jest uważany za rok przełomowy, pod uprawą lnu było 95 tys. ha, następnie bowiem, naskutek spadku cen na włókno i siemię lniane na rynkach europejskich, produkcja zaczęła się kurczyć

i w roku 1932 pod uprawą lnu było tylko 42.000 ha, t. j. mniej niż w latach przedwojennych (55.200 ha). Począwszy od r. 1932 widzimy zwrot na lepsze: obszar pod uprawą lnu zaczyna się zwiększać, nie osiągając dotąd poziomu z r. 1928, gdyż obszar ten w r. 1935 wynosił 92 tys. ha, (w r. 1928 było 95 tys ha), jednakże jest to już znaczna poprawa w dziedzinie lniarstwa. To samo zjawisko możemy zauważyć w ostatnich latach i w Polsce. W porównaniu z Litwą poprawa ta przedstawia się następująco:

Zbiory lnu w tonnach.

Rok	Powierzchnia uprawy lnu w ha		Uzyskano tonn nasienia		Uzyskano tonn włókna	
	Litwa	Polska	Litwa	Polska	Litwa	Polska
1930	81.000	115.509	38.840	59.311	28.960	44.134
1931	56.000	102.059	25.487	49.141	21.150	34.297
1932	42.000	93.678	15.890	41.671	14.262	25.597
1933	54.000	95.047	20.900	45.060	18.130	26.619
1934	60.000	106.162	25.770	55.362	21.680	30.818

Podział kraju na rejony i oznaczenie gatunków lnu.

W Litwie cały kraj podzielony został na rejony produkcyjne, moczeńcowe i słańcowe. Litwa posiada dwa rejony moczeńcowe: 1) północny, obejmujący okolice Szawel, Poniewieża, Birż i Rakiszek, 2) kłajpedzki oraz jeden rejon słańcowy, który obejmuje słańce z całej Litwy. Pakuły i wyczeski chłopskie są dzielone na dwa rejony:

1) Kowno — Preny — Marjampol,
2) Jurborg — Rosienie — Taurogi.

W Litwie włókno lniane w poszczególnych rejonach sortuje się niejednakowo. Len czesany, pakuły i wyczeski oraz targaniec mają też swoje gatunki i są inaczej oznaczane, niż włókno lniane.

Moczeńce w rejonie Litwy północnej sortuje się na 7 gatunków i oznacza się je podobnie jak i w Polsce (gat. O—R, gat. I—ZK, gat. II—SPK, gat. III—PK, gat. IV—K, gat. V—W i gat. VI— literą D), z tą jedynie różnicą, że polskie lny mają tylko 5 gatunków. Nieznanem natomiast zjawiskiem w Polsce jest wyróżnianie lnów miękko-włóknistych, co stosuje się w Litwie; przy oznaczaniu takiego włókna lnianego przed literami i po literach, oznaczających gatunek włókna, stawia się gwiazdki.

W rejonie kłajpedzkim moczeńce dzieli się na 5 gatunków i oznacza się je w sposób następujący:

Najwyższy gat. 0 . . . Pik
Gat. I . . . . Kron
„ II . . . . 4 Band FB
„ III . . . . NB NB
„ IV . . . . 3 Band DB

Słańce w Litwie sortuje się na 5 gatunków i oznacza się je następująco:

Najwyższy gat. 0 . . . . . . SO
Gat. I . . . . SI
„ II . . . . SII
„ III . . . . SIII
„ IV . . . . SIV

Tak zwane pakuły i wyczeski chłopskie z rejonu Kowno — Preny — Marjampol sortuje się i oznacza:

Najwyższy gat. 0 . . . . . . SPS 0
Gat. I . . . . SPS I
„ II . . . . SPS II
„ III . . . . SPS III
„ IV . . . . SPS IV

W rejonie Jurbork — Rosienie — Taurogi pakuły chłopskie, wyczeski oraz we wszystkich innych rejonach pakuły sortuje się na następujące gatunki oraz oznacza się je literami:

Słańce:		Moczeńce:	
Gat. 0	PS 0;	Gat. 0	PM 0
„ I	PS I;	„ I	PM I
„ II	PS II;	„ II	PM II
„ III	PS III.	„ III	PM III
„ IV	PS IV;	„ IV	PM IV

Len czesany, moczony, we wszystkich rejonach sortuje się na 2 gatunki:

Gat. I oznacza się — MŠ I
„ II „ „ — MŠ II

Len czesany, słany, sortuje się również na 2 gatunki:

Gat. I . . . . SŠ I
„ II . . . . SŠ II

Targaniec sortuje się we wszystkich rejonach jednakowo. Przy oznaczaniu gatunku targańca moczeńcowego stawia się, podobnie jak i przy innych lnach moczeńcowych, literę M (=mirkyti), przy słańcowym — S (= sausklotis); przyczem w targańcach brak gatunku „O“, i za najlepszy uważa się gat. „I“.

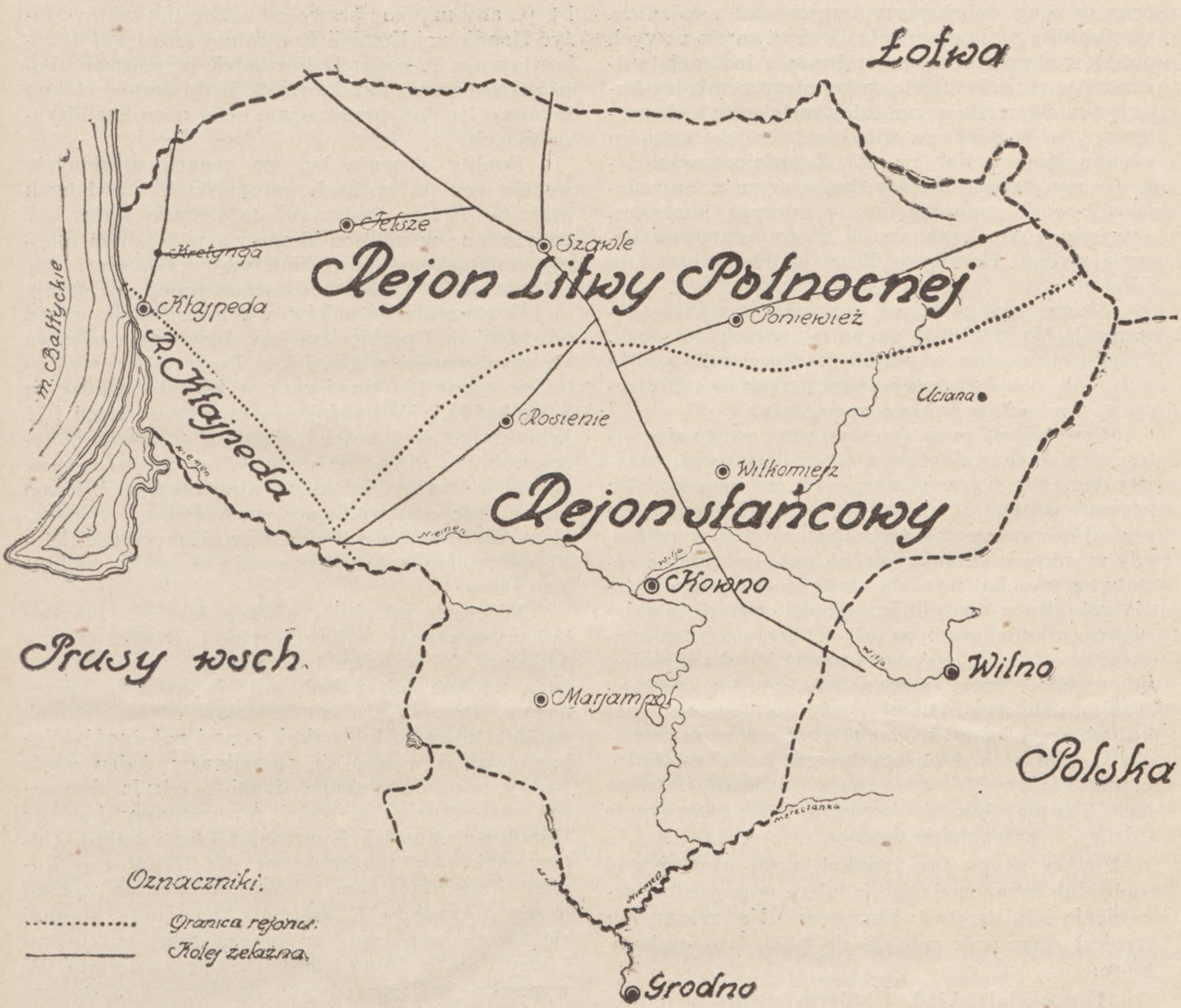
Gat. I mocz. oznacza się: RM 0
„ II „ „ „ RM I
„ III „ „ „ RM II
„ IV „ „ „ RM III

Słańcowy targaniec oznaczany jest:

Gat. I . . . . RS 0
„ II . . . . RS I
„ III . . . . RS II
„ IV . . . . RS III

Wytrzepki i odpadki lnu nie podlegają sortowaniu.

MAPA LITWY

Organizacja skupu włókna lnianego i pakuł.

Do końca 1934 roku skup i eksport lnu nie był należycie zorganizowany. Włókno lniane lub pakuły wywożone zagranicę nie miały nawet własnej marki handlowej. Wywożono je przeważnie za pośrednictwem kupców zagranicznych, którzy nadawali lnom litewskim znak handlowy swego kraju. Przeważnie jednak włókno lniane i pakuły wywożono na rynki zagraniczne pod łotewską marką handlową.

Dla przeróbki i skupu lnu wewnątrz kraju próbowano tworzyć zrzeszenia rolników na zasadach spółdzielczych, jak np. w Janiszkach, Birżach, następnie w Kielmach i Władysławowie. Wymienione zrzeszenia za wyprawę lnu nie pobierały żadnej opłaty, pokrywając koszty przeróbki sumą, uzyskaną za sprzedane wytrzepki lub moczono i trzepano len za pewną opłatą, otrzymane wytrzepki zwracając ich właścicielom. Zrzeszenia te nie potrafiły jednakże należycie rozszerzyć swej działalności nawet w czasie dobrej konjunktury. W handlu zagranicznym włóknem lnianem nadal posługiwano się obcymi pośrednikami.

Celem uregulowania danej kwestji, jako też skupu lnu wewnątrz kraju, utworzono z początkiem 1935 roku cały szereg punktów skupu, kilka składów centralnych oraz powołano „Handlową Komisję Kontrolną Lnu i Pakuł".

Skup lnu i handel zagraniczny lnem w Litwie reguluje Ministerstwo Finansów. Nadzór natomiast sprawuje Handlowa Komisja Kontrolna Lnu i Pakuł, utworzona przy Ministerstwie Finansów. W skład tej Komisji wchodzą: najwyższy kontroler i dwóch rewizorów-kontrolerów.

Handlowa Komisja Kontrolna Lnu i Pakuł roztacza ogólny nadzór nad skupem i eksportem lnu i pakuł, wydaje zaświadczenia wywozowe na len, przeznaczony do eksportu, czuwa nad ustalaniem standartów, wydaje zezwolenia na otwarcie nowych punktów skupu, oraz jest najwyższą instancją rozjemczą w razie konfliktu, powstałego pomiędzy kupującym a sprzedającym, lub kontrolerem a eksporterem (w centralnym składzie), co do gatunku włókna lnianego lub pakuł. Zasadniczo w zatargach, powstałych między kupującym a sprzedającym co do gatunku lnu, rozstrzyga kontroler, a w razie odwołania się od niego ostateczną decyzję wydaje Handlowa Komisja Kontrolna Lnu i Pakuł.

Słomę, włókno lniane oraz pakuły rolnicy dostarczają do punktów skupu w swoich rejonach. Przyjmowanie lnu w punktach skupu odbywa się w sposób, ustalony specjalnemi przepisami. Dostarczony len sortuje brakarz-specjalista.

Pewna ilość punktów skupu ma swego eksportera i skład centralny, do którego dostarczają przyjęty len, gdzie przesortowuje się go nanowo. Po przesortowaniu obowiązują gatunki oznaczone przez brakarzy ze składu centralnego. W wypadku, gdy w zakupie gatunki lnu lub pakuł określone zostały za wysoko, wynikłą stratę na skutek obniżenia gatunku w centralnym składzie ponosi kierownictwo zakupu lnu i pakuł. O ile w centralnym składzie okaże się, że pewna partja lnu waży mniej, niż zostało przez kierownictwo punktu podane, różnicę pokrywa również punkt zakupu lnu i pakuł po średniej cenie danej partji. Pewne wahania w wadze są dopuszczalne; za braki w wadze przekraczające 0,5% przy lnach trzepanych i pakułach, 2% przy lnie nietrzepanym i 3% przy słomie lnianej — przysługuje dopłata.

Punkty skupu lnu i pakuł mogą utrzymywać osoby lub organizacje, posiadające odpowiednie zezwolenie Ministerstwa Finansów. Na zakup lnu i pakuł zezwolenie udziela się tylko tym osobom, które:

1) posiadają skład, w którym swobodnie można jednocześnie przesortować i załadować 20 tonn lnu;

2) mają odpowiedniego brakarza-specjalistę;

3) mają odpowiedniego rachmistrza oraz

4) zobowiążą się przy kupnie włókna lnianego i pakuł prowadzić przepisowo rozrachunki, i na zabezpieczenie tegoż złożą w Ministerstwie Finansów kaucję w sumie litów 3.000. — (1 lit = zł 0,80) Zasadniczo w Litwie punkty skupu podlegają osobom fizycznym lub prawnym, trudniącym się eksportem lnu zagranicę. Dlatego też w stosunku do nich stawiane są takie same wymagania, jak i dla tych osób fizycznych lub prawnych, które utrzymują punkty skupu.

Zezwolenia mają ważność do końca roku operacyjnego, jednakże tym osobom, które nie przestrzegały przepisów, zezwolenia mogą być cofnięte wcześniej (rok operacyjny liczy się od dnia 1-go października do dnia 30-go września).

Zakłady przeróbki lnu, jak przędzalnie, tkalnie i t. p., aby uzyskać prawo na zakup lnu winny złożyć Handlowej Komisji Kontrolnej Lnu i Pakuł zobowiązanie, że będą: 1) prowadzić przepisowo obowiązujące rozrachunki, oraz 2) przy skupie włókna lnianego i pakuł przestrzegać będą norm standaryzacyjnych.

Punkty skupują len po cenach ustalonych, według cen na rynkach europejskich i podanych przez eksportera danego rejonu. Cenniki winny być wywieszane w miejscu skupu na widocznem miejscu, zmiana ceny obowiązuje tylko w tym wypadku, o ile została podana przed rozpoczęciem skupu lnu.

Oznaczanie gatunków winno nastąpić przed odważeniem i przyjęciem lnu. Sortowanie odbywa się w obecności właściciela. Dostarczone włókno lniane winno być powiązane w wiązki o wadze do 8 kg każda. W każdej wiązce włókno musi być jednolite co do jakości i długości, o jednym kolorze, dobrze i równo wytrzepane, bez zafałszowania, główki muszą być miękkie i niespakulone. Włókno lniane, nie odpowiadające powyższym wymaganiom, może być nieprzyjęte i zwrócone właścicielowi spowrotem, celem doprowadzenia go do należytego stanu.

W czasie przyjęcia włókna lnianego lub pakuł wystawia się wykaz przyjętej partji z trzema odpisami. W wykazie tym podaje się: datę przyjęcia włókna lub pakuł, imię i nazwisko sprzedawcy, miejsce jego zamieszkania, wagę, gatunek włókna lnianego lub pakuł, cenę i należność. Wykaz-oryginał wręcza się sprzedawcy, jeden odpis zostaje w punkcie skupu, drugi — odsyła się swemu eksporterowi, a trzeci przeznaczony jest dla Handlowej Komisji Kontrolnej Lnu i Pakuł. Odpisy wykazów, przeznaczone dla Handlowej Komisji Kontrolnej Lnu i Pakuł układa się według liczby porządkowej, gatunku, następnie sumuje się kwoty wypłacane za poszczególne partje lnu i odsyła się je 15-go i 30-go każdego miesiąca. W wypadku, jeśli sprzedawcy wypłacono za dostarczony len mniej niż się należało, następuje dopłata. Należność wypłaca się sprzedającemu zaraz po przyjęciu towaru.

Len ubezpiecza się po cenie wypłaconej sprzedawcy, dodając do niej jeszcze 10% danej sumy.

W punkcie skupu prowadzi się księgę, w której po stronie „winien“ wpisuje się wszystkie wykazy (ilość skupionego lnu, cenę i ogólną sumę), a po stronie „ma“ — wszystkie dowody, wydane na towar przyjęty przez centralny skład lnu i pakuł.

Przyjmowanie lnu w punktach skupu w każdej chwili kontrolować mogą: eksporter (lub jego pełnomocnik), do którego należy dany punkt, członkowie Handlowej Komisji Kontrolnej Lnu i Pakuł (kontrolerzy) i agronomowie, upoważnieni przez Ministra Rolnictwa.

Na wywóz lnu zagranicę zezwolenia udziela Ministerstwo Finansów. Zezwolenie takie mogą uzyskać tylko ci, którzy:

1) posiadają składy, w których swobodnie można jednorazowo załadować i przesortować 1000 tonn włókna lnianego i pakuł;

2) mają dostateczne środki na zakup tej ilości towaru;

3) mają dostateczną ilość punktów skupu lnu i pakuł;

4) zobowiążą się przy kupnie i eksporcie włókna lnianego, względnie pakuł, prowadzić przepisowo i w ustalonym porządku rozrachunki.

Zakładom, przerabiającym len na eksport, ale nie trudniącym się czynnościami eksportowemi, stawia się te same wymagania, co eksporterom, tylko z tą różnicą, że ładowność ich składów winna równać się takiej ilości towaru, która może być wyprodukowana przez dany zakład w ciągu 2-ch miesięcy, a kapitał obrotowy nie może być mniejszy od wartości tej ilości towaru.

W roku 1934 w Litwie było 9 eksporterów, trzech z nich, obok włókna lnianego i pakuł, skupowało również len międlony, którego wyprawa odbywała się w ich własnych zakładach. Punktów skupu było 60, wszystkie prawie znajdowały się w rękach prywatnych. W następnym roku (1935) ilość eksporterów zmniejszyła się. Składów centralnych było 5, które znajdowały się w większych ośrodkach handlowych (2 w Szawlach oraz po jednym w Kownie, Poniewieżu i Kłajpedzie). Zmniejszenie się ilości firm eksportowych należy uważać za zjawisko dodatnie, gdyż przedtem, jak na stosunki litewskie, było ich zadużo. Byli to przeważnie kupcy drobni, z małym kapitałem zakładowym, nie mogący się obejść w handlu zagranicznym bez obcych pośredników handlowych. W roku 1935 punktów skupu było 106, co wskazuje na więcej wzmożoną i szerszą działalność handlową eksporterów, którzy na rynkach europejskich mieli własnych przedstawicieli handlowych i nie posługiwali się już drogiem pośrednictwem obcem. Wśród istniejących w kraju punktów skupu, 42 należały do Centralnej Organizacji Spółdzielczej handlu płodami rolniczemi, zwanej „Lietukis".

Prócz eksporterów, skupujących len za pośrednictwem punktów skupu, eksportem włókna lnianego, trudniły się również większe zakłady przeróbki lnu.

Sposoby ustalania standartów włókna lnianego i pakuł.

Normy standaryzacyjne włókna lnianego i pakuł ustala się w Litwie dla poszczególnych rejonów co roku. Standarty ustala Komisja, do której wchodzą: najwyższy kontroler handlowy lnu i pakuł, przedstawiciel Izby Rolniczej (Žemes Ukio Rumai), dwaj przedstawiciele Izby Przemysłowo-Handlowej, oraz przedstawiciele eksporterów i przynajmniej jeden kontroler. Włókna oraz pakuł dla ustalenia norm standaryzacyjnych dostarczają eksporterzy w ilościach nie mniejszych niż po 1000 kg każdego gatunku. Prace standaryzacyjne odbywają się w początku każdego sezonu, nie później jednak niż do dnia 1 grudnia i polegają przedewszystkiem na ustaleniu tak zwanych próbek standartowych. Próbki te ustala się każdego roku, uwzględniając urodzaj, oraz wymagania na rynkach zagranicznych w danym roku. Standarty więc w Litwie były uzależnione od przejściowych tendencyj rynkowych oraz wymagań, stawianych przez kupców z fabrycznych zakładów lniarskich zagranicą. Obecnie zaczęto ustalać standarty według wyczesu. Podobnie jak i w Polsce określa się najniższy procent uzyskanego lnu czesanego z danego gatunku włókna, oraz najwyższy procent odpadków. Pozatem wielką uwagę zwraca się na miękkość, maślistość, kolor, długość i moc włókna.

Po ustaleniu standartu, z każdego rejonu lnu i pakuł, pobiera się po 2 standartowe próbki, nie mniejsze niż po 60 kg każda. Jedna z nich, po zbelowaniu i zaopatrzeniu w odpowiednie plomby przez Handlową Komisję Kontrolną Lnu i Pakuł, pozostaje nietknięta i otwiera się ją zasadniczo tylko po ustaleniu nowych norm standaryzacyjnych w następnym sezonie. Drugiej takiej samej próbki nie beluje się, lecz poszczególne jej wiązki zaopatruje się odpowiedniemi plombami. Wiązki te (o wadze po 3—6 kg) mają służyć jako wzory dla wszystkich innych partyj lnu w okresie danego sezonu. Podobnie postępuje się i z pakułami. Wzory standartowe w ciągu całego sezonu winny się znajdować przy Handlowej Komisji Kontrolnej Lnu i Pakuł, w każdym rejonie produkcyjnym, w punktach skupu, u eksporterów i u odpowiednich agronomów rejonowych. Pozatem na żądanie Handlowej Komisji Kontrolnej Lnu i Pakuł wzory mogą znajdować się i w innych miejscach.

Przepisy, regulujące handel oraz eksport włókna lnianiego i pakuł.

W pierwszych latach niepodległości państwa litewskiego wywóz lnu zagranicę nie był skrępowany żadnemi przepisami, nie było ustalonych żadnych norm, którym powinien odpowiadać len przeznaczony na eksport. Eksportować mógł każdy, kto tylko chciał. Dlatego też sprawa eksportu lnu, prowadzona chaotycznie, przynosiła rolnictwu znaczne straty, ze względu na niskie ceny uzyskiwane za len, wywożony przeważnie w stanie nieposortowanym.

W roku 1926 wprowadzono przepisy, na podstawie których len przeznaczony na eksport musiał podlegać przy wywozie kontroli, której zadaniem było zbadać, czy dana partja odpowiada wymaganiom tego rynku, na który ją się wywozi.

W roku 1928 przepisy, dotyczące eksportu lnu zagranicę, zostały uzupełnione. Obecnie obo-

wiązują przepisy, wydane z początkiem r. 1935, które w sposób szczegółowy określają sposób skupu lnu wewnątrz kraju, sposób ustalenia gatunków lnu, oraz sposób procedury kontrolnej, dokonywanej przy eksporcie lnu. Następnie przepisy te stawiają pewne wymagania dla osób lub organizacyj, trudniących się eksportem, lub przeróbką lnu, jako też pewne minimum materjalne, którem muszą dysponować eksporterzy. Punkt ten znacznie ogranicza ilość eksporterów, gdyż zezwala trudnić się eksportem tylko tym firmom, które materjalnie lepiej są uposażone, uzdrawiając tem samem samą kwestję eksportową. Normy, dotyczące skupu lnu wewnątrz kraju oraz przygotowanie włókna do eksportu, jako też sposób przeprowadzania kontroli przedstawiają się w ten sposób, iż na wywóz włókna lnianego lub pakuł zagranicę udziela się zezwolenia tylko wtedy, gdy odpowiadają one następującym wymaganiom:

1) gatunki włókna lnianego lub pakuł odpowiadają standartowi;

2) włókno zostało dobrze wytrzepane oraz mocno powiązane w wiązki dwoma sznurkami o średnicy do 1 cm, zrobionemi nie z niższego gatunku włókna niż K, SIII czy NB;

3) garście, znajdujące się w wiązkach, nie są sztucznie wydłużone ani spakulone;

4) wykazana waga odpowiada faktycznemu ciężarowi danej partji, przyczem nie jest sztucznie powiększona przez zawilgocenie lnu;

5) włókno, znajdujące się w poszczególnych belach jest jednego gatunku, nie jest sfałszowane przez napchanie pakuł lub włókna gorszego, oraz dobrane według długości i koloru;

6) bele powiązane są trzema sznurkami o średnicy do 1,25 cm, lub drutem (o max. średnicy 4 mm);

7) bele owija się tkaniną. Bez opakowania zezwala się belować jedynie wytrzepki i odpadki;

8) bele niesprasowane nie mogą ważyć więcej niż po 80 kg, sprasowane zaś do 260 kg.

Każda bela winna być zaopatrzona w zawieszkę; na jednej jej stronie winien znajdować się napis: „len litewski“ lub „pakuły litewskie“ w języku angielskim względnie w języku tego kraju, do którego dany towar się wywozi, oraz dokładny adres eksportera, a w rogach zawieszki na poprzek: na jednym rogu — rok zbioru lnu, w którym otrzymano dane włókno lub pakuły, na drugim — znak handlowy; na odwrotnej stronie zawieszki wpisuje się nazwisko brakarza, oraz, ewentualnie, nazwisko agenta, lub firmę, za pośrednictwem której dana partja została sprzedana; poniżej umieszcza się handlowy znak towaru. Kartkę o identycznej treści wkłada się również do środka beli. I tylko po stwierdzeniu, że dana partja odpowiada wyżej podanym wymaganiom, kontroler wydaje eksporterowi zaświadczenie wywozowe. Na zaświadczeniu tem zaznacza się: firmę eksportera, adres, skład przeznaczonej do wywozu partji (ilość bel i ogólną wagę) oraz gatunki. W razie gdyby kontroler uznał, że dana partja nie odpowiada wszystkim wymaganiom, stawianym dla włókna, przeznaczonego na eksport, nie wydaje zaświadczenia wywozowego. O ile eksporter nie godzi się z tem i złoży na ręce kontrolera zażalenie, sprawę tę w przeciągu 48 godzin winna rozpatrzeć Komisja Kontrolna, w której skład wchodzą: najwyższy kontroler z Handlowej Komisji Kontrolnej oraz przedstawiciele Izby Rolniczej oraz Izby Przemysłowo - Handlowej. Przewodniczy najwyższy kontroler. Wyrok Komisji jest ostateczny. Jeżeli Komisja zażalenie na kontrolera uzna za niesłuszne, koszty rozprawy ponosi eksporter.

Przemysł lniarski w Litwie.

W Litwie, podobnie jak i w innych państwach sąsiednich, jak w Polsce i Łotwie, sprawa przeróbki lnu, jako surowca krajowego, jest bardzo ważnem zagadnieniem. Dlatego już od pierwszych lat istnienia państwa litewskiego zaczęto zwracać uwagę na racjonalną wyprawę lnu oraz tkactwo.

W roku 1924 utworzono 21 punktów przeróbki lnu, a w następnym roku przybyło jeszcze 25 takich punktów. Ministerstwo Rolnictwa wydało na ten cel w r. 1924 — 220 tys. litów. Poza tem już w r. 1923 na poparcie przeróbki lnu rząd wyasygnował kilkanaście tysięcy litów. W roku 1935 wysokość udzielonych subsydjów wynosiła ponad 100 tys. litów. Rząd przychodzi z pomocą finansową przeważnie organizacjom rolniczym. W wymienionych latach istniały dwie organizacje rolnicze (producentów) „Lietuvos Ūkiniku Sąjunga“ (Organizacja Rolników Litewskich) i Lietuvos Žemės Ūkio Kooperatyvu Sąjunga (Zrzeszenie Litewskich Kooperatyw Rolniczych). Były to pierwsze kroki w tworzeniu ośrodków przetwórczych lnu.

Poza wymienionemi punktami przeróbki lnu, cały szereg organizacyj, zajmujących się podniesieniem uprawy roli oraz ulepszeniem nasion, m. in. opiekuje się lnem. Tu należy wymienić organizację spółdzielczą istniejącą pod nadzorem Izby Rolniczej (Žemes Ūkio Rumai), która zaopatruje rolników w najlepsze odmiany nasienia lnianego jakoteż zajmuje się produkcją oraz eksportem zagranicę. Spółdzielnia ta zawiera z producentami umowy, na podstawie których rolnicy zobowiązują się przy uprawie lnu ściśle przestrzegać wskazówek spółdzielni, która daje im nasienie. Producenci, którzy zawarli umowę ze spółdzielnią, podlegają stałej kontroli agronomów. Następnie Spółdzielnia odkupuje część uzyskane-

go plonu (nasienia) i rozprowadza je wśród rolników. Akcja ta w latach 1930/33 przedstawiała się następująco:

Rok gospodarczy	Ilość członków	Zakontraktowano ha	Uzyskano nasienia w kg	Rozdział nasion		Do ilu miejscowości wysłano nasiona
				Oddano do dalsz. uprawy	Sprzedano	
1930/31	24	30	7.740	6.030	1.410	120
1931/32	33	90	17.000	5.220	11.780	310
1932/33	91	74	10.000	3.400	6.000	175

Poza tą spółdzielnią, której celem jest badanie i rozpowszechnianie wyłącznie nasienia lnianego, istnieje cały szereg kółek rolniczych, które zajmują się podniesieniem jakości nasion przez tworzenie pól doświadczalnych. Naukowem badaniem nasion, oraz wyszukiwaniem nowych, najlepiej dostosowanych do klimatu Litwy odmian, zajmuje się Akademja Rolnicza w Datnowie *). Prace te są prowadzone z wielkiem powodzeniem, i obecnie w Litwie najwięcej są rozpowszechnione odmiany wyhodowane przez powyższą akademję, wśród których należy wyróżnić 2 odmiany: „Ilguneliai 841/5“ i „Kondratawicziaus“, które obecnie w Litwie powszechnie są uprawiane.

Wyprawą lnu zajmują się również osoby prywatne, właściciele drobnych zakładów przeróbki lnu, zatrudniając zaledwie po kilka lub kilkanaście robotników. Podobnie jak i w Polsce, gdzie kupcy lniarscy utrzymują własne trzepalnie, w których dotrzepują zakupione włókno lniane, a następnie dostarczają je już po cenach wyższych do większych zakładów. Trzepalnie takie czynne są przeważnie tylko w czasie sezonu. Przeważnie jednak wyprawą lnu zajmują się sami producenci w sposób prymitywny, nie posługując się w tym celu żadnemi specjalnemi przyrządami. Dlatego też rząd, chcąc przyjść z pomocą rolnictwu, przystąpił do tego w sposób najracjonalniejszy i najtańszy — popierając przeróbkę lnu w domu. Wyznaczono fundusze na wyszkolenie rolników, utrzymując cały szereg agronomów rejonowych, którzy udzielają rolnikom wskazówki, jak należy wykonywać czynności, związane z wyprawą lnu, aby uzyskać jak najlepsze włókno. Następnie organizowano w różnych miejscowościach wystawy lniarskie oraz wystawy przemysłu ludowego i organizowano kursy lniarskie. W okresie paru lat jakość produkowanego włókna znacznie się podniosła.

*) Zapoczątkował hodowlę lnu znany hodowca teoretyk i praktyk prof. Akademji Rolniczej w Datnowie — Rudziński, były profesor Moskiewskiej Akademji Rolniczej i założyciel Moskiewskiej Selekcyjnej Stacji.

W roku 1930 udzielono Związkowi Spółdzielczych Organizacyj Rolniczych, zwanego „Lietukis“, znaczne subsydja dla zorganizowania większych zakładów przetwórczych lnu. W ten sposób powstało kilka większych ośrodków przeróbki lnu we Władysławowie, Kielmach, Birżach i Janiszkach. Przy tworzeniu tych ośrodków, zakład przeróbki lnu we Władysławowie otrzymał w formie subsydjum 75% wszystkich kosztów w sumie 60 tys. litów. Punkt w Kielmach otrzymał 75% zwrotu kosztów urządzenia w sumie 30 tys. litów oraz 5.400 litów w postaci subsydjum dodatkowego na utrzymanie specjalisty-kierownika. Działalność tych punktów przeróbki lnu w okresie 1930—1932 r. przedstawiała się następująco:

Nazwa punktu	Ilość dni pracy	Ilość zakupionej słomy lnianej		Przerobiono na włókno		Stosunek włókna długiego do pakuł	Koszty przeróbki 1 kg włókna lnianego
		Niemoczonej w kg	Międlonej w kg.	Uzysk. włókna długiego w kg	Pakuł w kg		
1930 r.							
Birże . . .	196	286.575	300.000	7.029	266.477	1 : 37	0,26
Janiszki .	150	120.000	272.000	4.173	149.565	1 : 35	0,47
Kielmy . .	71	52.799	—	470	9.602	1 : 20	0,54
1931 r.							
Janiszki .	276	286.019	410.508	62.245	281.319	1 : 4,4	0,26
Władysławów	150	167.830	—	—	46.400	—	0,39
Kielmy . .	214	214.660	—	16.537	563	1 : 15	0,64
1932 r.							
Janiszki .	55	70.820	215.375	7.166	42·715	1 : 5,9	0,33
Władysławów	250	281.443	267.730	—	203.808	—	0,22
Kielmy . .	przerabiano przez rolników dostarczony surowiec			7.291	20.282	1 : 2,7	—

Mimo wysiłków, robionych w kierunku przejęcia przeróbki lnu przez organizacje spółdzielcze producentów, przeróbka lnu znajduje się jeszcze przeważnie w rękach prywatnych, a to na skutek tego, że brak było w tym kierunku specjalistów-organizatorów oraz z braku odpowiednich funduszów na potrzebne inwestycje. Rolnictwo zostało podczas wojny światowej bardzo zniszczone. Nie posiadano w dostatecznej ilości najniezbędniejszych zabudowań, jak domy mieszkalne, obory i t. d. Przedewszystkiem należało więc odbudować gospodarkę rolną, wskutek czego rolnicy się zadłużyli, stąd i wynika ten brak środków na inwestycje dla celów przemysłowych. Odnośnie ilości punktów przeróbki lnu w poszczególnych latach, należy zaznaczyć, że ilość ich z roku na rok zmniejszała się, wzrastała natomiast ilość robotników, co ilustruje następujące zestawienie.

Według ilości zatrudnionych robotników punktów przeróbki lnu było:

Rodzaj zakładu	Do 4 robot.		Od 5 do 14 robot.		Od 15 do 49 robot.		Ponad 50 robot.		Razem	
	ilość przedsiębiorstw	ilość robot.	ilość przedsiębiorstw	ilość robot.	ilość przedsiębiorstw	ilość robot.	ilość przedsiębiorstw	ilość robot.	ilość przedsiębiorstw	ilość robot.
1926 r.										
Wytwórnia sznurów lnianych	19	36	5	31	—	—	1	56	25	123
Przeróbka lnu	1	39	4	40	3	79	1	80	19	238
Razem . .	20	75	9	71	3	79	2	136	44	361
1928 r.										
Tkalnie lnu i przędzalnie	—	—	1	10	1	25	1	90	3	125
Przeróbka lnu	3	7	9	86	5	135	4	344	21	572
Razem . .	3	7	10	96	6	160	5	434	24	697

1931 r. **1929 r.**

Rodzaj zakładu	Do 4 robot.		5—14 robot.		15—49 robot.		Ponad 50 rob.		Razem		Razem (1929 r.)	
	ilość przeds.	ilość robot.	ilość przeds.	ilość robot.	ilość przeds.	ilość robot.	ilość przeds.	ilość robot.	ilość przeds.	ilość robot.	ilość przeds.	ilość robot.
Przędzalnie lnu . . .	—	—	1	5	1	44	3	322	5	371	3	108
Przeróbka lnu	—	—	1	10	5	119	3	345	9	474	13	690
Razem . .	—	—	2	15	6	163	6	667	14	845	16	798

1933 r. **1932 r.**

Rodzaj zakładu	Do 4 robotn.		5—14 robot.		15—49 robot.		Ponad 50 rob.		Razem		Razem (1932 r.)	
	ilość przeds.	ilość robotn.	ilość przeds.	ilość robot.	ilość przeds.	ilość robot.	ilość przeds.	ilość robot.	ilość przeds.	ilość robot.	ilość przeds.	ilość robot.
Przedzalnie lnu	—	—	1	5	2	63	2	407	5	475	13	386
Przeróbka lnu	—	—	3	30	4	122	2	161	9	313	9	30
Razem . .	—	—	4	35	6	185	4	568	14	788	22	692

Według miejscowości, ilość prywatnych punktów wyprawy lnu przedstawia niżej podane zestawienie, które wykazuje, że najwięcej ich było w roku 1926, zaś pod względem zatrudnionych robotników — w roku 1933.

Nazwa miejscowości	1926 r.		1928 r.		1931 r.		1933 r.	
	ilość przeds.	ilość robot.	ilość przeds.	ilość robot.	ilość przeds.	ilość robot.	ilość przeds.	ilość robot.
Birże	1	30	1	24	3	147	3	196
Możejki	2	14	—	—	1	23	—	—
Poniewież	1	25	—	—	1	27	2	38
Szawle	9	107	—	—	3	345	2	161
Taurogi	2	22	—	—	—	—	—	—
Telsze	1	30	—	—	1	159	2	27
Uciana	1	3	—	—	—	—	1	10
Wyłkowyszki . . .	1	6	—	—	—	—	—	—
Kowno	—	—	1	70	1	80	—	—
Marjampol	—	—	2	50	—	—	1	20
Rosienie	—	—	1	15	2	34	1	14
Kłajpeda	—	—	—	—	—	—	2	36
Kretynga	—	—	—	—	—	—	1	2
Szaki	—	—	—	—	—	—	1	39
Razem	18	237	6	159	12	715	16	543

Litwa, jako kraj wyłącznie rolniczy, posiada niski procent osób zatrudnionych w przemyśle. Przemysł włókienniczy pod względem wielkości produkcji i ilości zatrudnionych robotników zajmuje trzecie miejsce. Przemysł lniarski w stosunku do całego przemysłu włókienniczego zatrudnia robotn. do 20%. Największym ośrodkiem przemysłu włókienniczego jest Kłajpeda. Niektóre zakłady włókiennicze zastosowały przy tkaniu mieszaninę lnu i wełny, biorąc na osnowę len, a na wątek wełnę.

Przeważnie zaś większe zakłady tkackie (jak Drobie, Litex, Trejus i inne) używają do wyrobu tkanin surowców zagranicznych (bawełnę, jutę oraz wełnę), sprowadzając surowce z krajów zamorskich, nawet z Australji.

Pierwsze próby w dziedzinie tkactwa lniarskiego na większą skalę zostały podjęte przez Zakłady Kuczińśki-Pabegińśki w Płungianach i Wariakois w Birżach.

Handel i eksport włókna lnianego, pakuł i nasienia lnianego.

Eksport włókna i nasienia lnianego kształtował się w poszczególnych latach niejednolicie. Do roku 1928 daje się zauważyć stopniowy wzrost eksportu włókna i nasienia lnianego. Najwięcej wywieziono włókna i nasienia lnianego w roku 1927 i uzyskano 88,1 milj. litów, co stanowi 32,6% wartości całego eksportu litewskiego. W r. 1923 wywieziono zagranicę za 26 milj. litów, czyli 19,6% wartości całego eksportu. Począwszy od roku 1928, ilość wywożonego lnu zaczęła spadać naskutek obniżki cen na rynkach zagranicznych. W roku 1932 wywieziono zagranicę lnu tylko za 11,6 milj. litów, co stanowi 6,1% wartości całego eksportu. Jednakże należy zaznaczyć, że wartość uzyskiwana za wymienione włókno na skutek obniżki cen zmniejszona została w dwukrotnie większym stopniu niż ilość wywożonego lnu.

W liczbach absolutnych, obliczonych w ciągu lat 12-tu, według cen płaconych w danym okresie na rynkach europejskich, produkcja i eksport włókna i nasienia lnianego ilustruje następujące zestawienie:

Rok	Uzyskano milj. litów za eksport: nasienia w milj. litów	włókna lnianego	nasienia i włókna lnianego	Stosunek procentowy sumy uzyskanej z całego eksportu Litwy	Wartość zużytego lnu (obliczenie według ceny uzyskanej z eksportu) w milj. litów	Wartość lnu i siemienia wywiezionego zagranicę i zużytego w kraju w milj. litów
1923	13,0	13,0	26,0	18,6	43,3	69,3
1924	16,3	52,7	69,0	26,0	82,9	151,9
1925	17,4	48,3	65,7	26,1	100,9	166,6
1926	18,0	56,9	74,9	29,2	53,6	128,5
1927	18,5	66,6	85,1	32,6	33,9	119,0
1928	16,2	46,6	52,8	20,9	93,8	146,6
1929	23,8	32,1	55,9	17,0	87,1	143,0
1930	14,2	19,6	33,8	10,1	54,3	88,1
1931	5,4	9,1	14,5	5,3	22,8	37.3
1932	2,5	9,1	11,6	6,1	8,0	19,6
1933	2,0	7,2	9,2	5,7	17,9	21,1
1934	2,0	11,2	13,2	9,0	18,7	31,9
	139.13	372,4	511,7	—	617,2	1128,9
Średnio rocznie	11,6	31,0	42,6	17,3	51,4	94,0

Z zestawienia wynika, że w ciągu lat 12-tu włókna i nasienia lnianego wywieziono zagranicę za sumę 511,7 milj. litów, w kraju zaś spożyto na sumę lt. 617 miljonów (suma ta została obliczona na podstawie cen uzyskanych za len wyeksportowany). Widzimy więc, że spożycie wewnętrzne włókna i nasienia lnianego wynosi więcej, niż połowę całej produkcji. Litwa przeciętnie wywozi zagranicę włókna lnianego za 31 milj. lt., nasienia za 11,6 milj. lt., razem za 42,6 milj. lt. rocznie. Polska zaś zarówno włókna, jak i nasienia lnianego wywozi jeszcze mniej, zużywając większą część wewnątrz kraju i przerabiając we własnych zakładach włókno lniane na tkaniny, a nasienie na olej.

W roku 1930 Polska wywiozła 11,6 tys. tonn włókna lnianego za sumę 10,4 milj. złotych. Przędzy wyprodukowano zaś we własnych przędzalniach 1400 tonn o wartości 7,5 milj. zł. Tkanin wyprodukowano 1000 tonn o wartości 12 milj. zł. W roku 1934 zaś wywieziono zagranicę 7 tys. tonn za sumę 5 milj. zł.

Począwszy od roku 1930 eksport lnu zarówno w Litwie jak i w Polsce naskutek spadku cen znacznie się skurczył. Ponieważ produkcja lnu stała się mniej opłacalną, rolnicy litewscy zaczęli ograniczać uprawę lnu, przechodząc na gospodarkę hodowlaną. Za masło i produkty mięsne płacono na rynkach zagranicznych dobre ceny, przeważnie w Anglji (bekony), na skutek czego uprawa lnu zaczęła jakoby zanikać, nie odgrywając w handlu zagranicznym poważnej roli. Mimo to, lniarstwo w życiu gospodarczem Litwy nadal odgrywało poważną rolę. Jakkolwiek len handlowo utracił na znaczeniu, jednakże rolnicy nadal uprawiają go dla potrzeb własnych, pokrywając wszystkie swoje potrzeby ubraniowe i gospodarskie własnemi wyrobami.

W ostatnich latach daje się znowu zauważyć wzrost cen na włókno na rynkach zagranicznych. W roku ubiegłym za 1 kg włókna lnianego płacono 1 lit 90 centów (zł. 1 gr. 52), t. j. prawie tyle samo, co i w Polsce.

W eksporcie Litwy len zajmuje 5 miejsce, siemię lniane 4-te. Pierwsze miejsca zajmują wyroby mięsne oraz zwierzęta żywe, drugie — masło, trzecie — jaja. Wszystkie te produkty stanowią 75% całego eksportu Litwy. W eksporcie lnu największą pozycję stanowi włókno długie, pakuły wynoszą około 20% ilości wywożonego lnu i 12% wartości. Wytrzepki stanowią zaledwie 1%. Wywóz konopi jest bardzo nikły, wynosi około $^1/_4$ tys. tonny za średnio pół miljona litów.

W wywozie litewskiego lnu biorą udział następujące kraje: prawie połowa całego wywiezionego lnu idzie do W. Brytanji, $^1/_3$ część szła do Niemiec, obecnie jednak na skutek braku stosunków handlowych z tem państwem, wywóz do tego kraju całkiem ustał. Następnie len wywozi się do Belgji, Czechosłowacji, Francji i Szwecji.

W roku 1935 wyprodukowano w całym kraju włókna lnianego 35.917 tonn; w pierwszem półroczu wywieziono zagranicę 6.761.417 kg, w drugiem — 2.770.448 kg.

Włókno długie w pierwszem półroczu stanowiło 62%, w drugiem zaś — 67% całego eksportu lnianego; pakuły i wyczeski w 1-szem półroczu wynosiły 38%, w drugiem — 33%.

Na poszczególne gatunki w eksporcie przypada w procentach:

Rejon Litwy Północnej (moczeńce)

R	— 6,3 %
ZK	— 27,2 „
SPK	— 34,7 „
K	— 10,2 „

Żmudź (łącznie z Kłajpedą):

Pik	— 0,0 %
Kron	— 38,4 „
4 Band	— 44,6 „
NB	— 14,9 „
3 Band	— 1,1 „

Rejon słańcowy:

S 0	— 25,6 %
S I	— 41,5 „
S II	— 22,4 „
S III	— 10,5 „

W eksporcie lnu coraz większego znaczenia nabiera Litewski Centralny Związek Spółdzielni Rolniczych „Lietukis". W kampanji r. 1935/36 obroty handlowe lnem tej instytucji zwiększyły się dwukrotnie. Do dnia 1 marca 1936 roku „Lietukis" zakupił od rolników przeszło 36 tys. centnarów włókna lnianego i wypłacił rolnikom ponad 2 milj. litów. W tym okresie wywiózł zagranicę 29 tysięcy centnarów włókna lnianego i pewną ilość pakuł.

JADWIGA CZARNOCKA

Z zagadnień hodowli i metod hodowlanych lnu

Z Wydziału Hodowli Roślin P. I. N. G. W. w Puławach

Len, roślina z prawieków znajdująca się w kulturze, wynaturzona do pewnego stopnia przez gęsty zasiew, zmuszona niejako przez człowieka do jednoźdźbłowości, a tem samem do ograniczonej ilości torebek nasiennych, jest — w swoich tak zwanych odmianach—populacją mimo zasadniczej samopylności, a dla hodowcy bogatym i ciekawym materjałem niewyzyskanym dotychczas.

Wyczerpujących prac o lnie nie spotkałam, choć od kilku lat pilnie uważam, szukając ich w dostępnem mi piśmiennictwie światowem. Zapoznając się z tematem w materjale żywym, coraz lepiej rozumiem trudności i niespodzianki, jakie na swej drodze spotyka hodowla lnu i temu należy przypisać brak powiązanych w całość hodowlaną danych, mimo starożytności kultury sięgającej w tysiące lat przed naszą erą i rozpowszechnionej nieomal po całym świecie.

Wobec zainteresowania lnem okresu powojennego, będącego zarazem okresem rozwoju i pogłębienia nauk i wiedzy przyrodniczej, nie wątpimy, iż brak ten będzie usunięty na podstawie badań ścisłych, ale że temat jest rozległy — sądzimy, że każde uczciwe rozświetlenie mroków otaczających tę roślinę tak nam dobrze znaną, a obcą jednak, znajdzie miejsce swe w dorobku ogólnym.

Zdawałoby się, że zasadnicza samopylność lnu, sprzyja ustaleniu form przez hodowcę wybranych. Że, choć kwiaty lnu są odwiedzane przez owady, ale krótkie, wczesne godziny zakwitania i okwitania każdego kwiatka wątłej łodygi, przy obciążeniu rosą — nie uspasabiają do wędrówek z jednej rośliny na drugą, ograniczając tem samem możliwość przeniesienia pyłku... Tymczasem praktyka wykazuje, iż większość roślin wybranych z pogłowia odmiany lnu, jest heterozygotyczna i przy wysiewie indywid. rozszczepia się na szereg form, z których znowuż każda wysiana osobno jeszcze przeważnie rozszczepia się dalej.

Prawdopodobnie starożytność kultury i stosowany przez wieki gęsty wysiew, zmuszający rośliny w łanie do ograniczenia kształtów, nie jest w możności usunięcia z nich cech dziedzicznych z prawieków zdobytych w długiej drodze, nadanego przez człowieka kierunku, kształtującego budowę rośliny odpowiednio do jego potrzeb.

Najnowszy kierunek hodowlany związany z praktycznem wyzyskaniem wiadomości z dziedziny socjologji, ekologji, fizjologji, morfologji, anatomji i t. p. roślin, pozwala mniemać, iż najlepsze wyniki praktyczne dają kultury złożone z heterozygot posiadających możliwości przystosowań rozmaitych do środowiska klimatu i innych zjawisk i składników przyrody. Że różnorodność typów takiej społeczności roślinnej, jej zmienność dziedziczna sprawiają, iż w walce o byt — zwyciężają takie rośliny.

W kulturalnych warunkach upraw polowych „odmiana" taka staje się wszechstronniejszą i obejmować może szersze rejony niż inne, bardziej „czystolinijne", złożone w większości z homozygot, typów ustalonych, dostosowane do warunków określonych terenowo i klimatycznie.

Len, w swoich dziś istniejących „odmianach“ jest chyba doskonałem poparciem tej tezy: będąc rośliną zasadniczo samopylną stał się społecznością heterozygot, dzięki wiekowej wędrówce przez najrozmaitsze warunki klimatyczne i agrologiczne, przez które pędził ją człowiek, w określonych przez siebie granicach zawsze tych samych swoich wymagań — włókna i ziarna.

Wszak studjując ogólnoświatowy dorobek w zakresie pochodzenia, użytkowania i hodowli lnu nie znajdujemy zdecydowanych rozstrzygnięć, ani co do materjału wyjściowego dziś przez nas uprawianego lnu Linum usitatissimum, ani co do jego odmian, będących wielkiemi populacjami znanemi w Niemczech pod nazwą: Pskowski, Pernawski, Rewelski, Niemeński, Królewiecki — od okolicy — albo znowu—od opakowania—Tonnenlein, Sacklein i t. p. We Francji znowuż Lin de Pskoff, Lin de Riga, Lin Royal itp., a u nas? Wielkolen Łotewski i — pochodne: Dziśnieński, Wołożyński, Brasławski.

Są lny amerykańskie, Zeelandzkie, Holenderskie, a wszędzie tam, gdzie włókno jest na planie pierwszym, idzie, o ile mi się zdaje, o typ posiadający największą ilość długich włókien elementarnych, t. j. o największy plon włókna z jednostki powierzchni. Heterozygotyczność dzisiejszych odmian — populacji i brak wyczerpujących badań i prac hodowlanych sprawiają ich szerokie rozpowszechnienie, a nie będzie żadnem contradictio in adjecto, twierdzenie, iż za pośrednictwem hodowli, hołdując nowym kierunkom, możemy dać rolnikowi poprawne populacje heterozygot osiągnięte na drodze wyboru osobników i ścisłych badań, z wyraźnie wytkniętym kierunkiem praktycznym. Wobec silnie rozwiniętego i rozwijającego się stale regjonalizmu, pewne ograniczenie wszechstronności zasięgu odmiany może wykazać swoje dobre strony.

Zabierając się przed kilku laty do hodowli lnu, po za zainteresowaniami teoretycznemi, postawiłam sobie za zadanie wyhodowanie odmiany o sztywnej, cienkiej, równej łodydze z największą ilością najlepszego włókna, o niewielkiej, wypośrodkowanej odpowiednio ilości torebek z pełną plennością 10 nasion, t. j. odmiany włóknistej nie olejnej, a wszechstronnej o tyle, że dostarczałaby prócz włókna ziarno w większej ilości. Sądziłam, że po paru latach pracy nad wyborem i ustaleniem typów, zapoznam się z metodami oznaczenia włókna i z pomocą odpowiedniej instalacyjki będę mogła przeprowadzać badania połączone teoretycznie i praktycznie.

To, co wymieniłam na wstępie, już jest zdobyczą kilkuletniej pracy, zaznajomienia się z rośliną, z piśmiennictwem z nią związanem, z przepracowaniem i przemyśleniem pewnego materjału hodowlanego. Sama praca hodowlana jest dopiero w zaczątku i musi być rozłożona na długie lata; na tem miejscu chcę tylko opowiedzieć króciutko po jakiej linji jest prowadzona i jaką metodę szkółkową stosujemy.

Ogólną zasadą hodowlaną jest gromadzenie jaknajobfitszego materjału z najrozmaitszych stron i warunków przyrodniczych. W Wydziale Hodowli Roślin Instytutu Puławskiego tak się złożyło, że narazie trzeba było zakreślić liczne granice zamierzeniom hodowlanym, a nie chcąc się wyrzec zajmującego tematu przystosować go do możliwości t. j. operować ilością numerów otrzymanych z Mandżurji i kilku odmianami lnu krajowego, a różne okoliczności sprawiły, że zaraz w trzecim roku, głównym materjałem wyjściowym okazał się „Dziśnieński“, otrzymany z Towarzystwa Lniarskiego w 1928 roku. Iluzja co do łatwości szybkiego uzyskania czystych linij i stworzenia z nich dla praktyki poprawnej odmiany, rozwiała się bardzo prędko. Wyborne typy idealne, rozszczepiały się. Jednotorebkowa roślina dawała w potomstwie cały szereg form, do bardzo rozgałęzionych, o grubej łodydze włącznie. Forma rozgałęziona, którą należało uważać za recesyw, rozszczepiała się dalej bez możliwości ujęcia w liczbowe dane, tak że należało zapomnieć o tem, że się ma do czynienia z rośliną samopylną, a podchodzić do zagadnienia z różnych stron, nie zaprzestając drogi wyboru, którą prowadzimy w następujący sposób. — Plon rośliny wybranej i zbadanej możliwie najdokładniej, wysadzamy w zwykłej doniczce glinianej w odstępach mniej więcej 1 cm. Wazony wkopujemy do ziemi i osadzamy gorczycą, ze względu na podwiązanie, ocienienie i stworzenie możliwie najnormalniejszych warunków. Przy plonie 10-ciu nasion z wyboru jednotorebkowej rośliny, wazony pozostają wkopane aż do zbioru, przy większej ilości nasion, w okresie pełnego rozwoju roślin, wyjmujemy z ziemi wazony, odrzucamy je, i do otworów, w te same miejsca, wsadzamy z powrotem wazony — bez wazonów, gdyż ziemia umocowana korzeniami lnu, zachowuje kształt wazonu. Przedtem wzruszamy lekko ziemię u spodu otworów dla ułatwienia czerpania z niej włośnikom. Oczywiście, przez cały okres wegetacyjny robią się obserwacje potrzebne przy dalszem opracowywaniu materjału, który — zależnie od plusów lub minusów odrzuca się, albo przechodzi do dalszych badań, rozmaicie podzielonych.

W trzecim roku, przenosimy rozmnożony materjał na poletka szerokości metrowej i wysadzamy go „pod deskę“ t. j. w otworki poznaczone w rzędy, za pomocą ramy, na której są przybite łaty drewniane co 8 cm (w tym roku zmieniamy rozstaw co 5 cm) — oddalenie od siebie rzędów; w łatach wyświdrowane otworki co 20 cm. Kołkiem odpowiedniej długości dziurkuje się, a po wyznaczeniu sadzi się co 1 cm ziarno. Daje to nam najrówniejsze wschody i najlepsze wyniki ogólne. Każdy numer obsadza się dookoła gorczycą. Taka ramka podtrzymuje rośliny i chroni przed wyłożeniem. Musi być

w czas ogławiana, a w razie zbyt bujnego rozrostu należy obłamać część rozgałęzień, z obawy przed zagłuszaniem lnu. Probowaliśmy dawać ramkę z łubinu wąskolistnego. Trochę zapowoli rośnie, jeszcze powtarzamy próbę, ale zdaje się, że gorczyca jest odpowiedniejsza. Taką stosujemy technikę wysiewu. Obok próbujemy znaczenia w rzędy znacznikiem i siewu z rurki papierowej, odważając nasiona zgodnie z normami podanemi przez Berezwecz 3000 nasion na 1 m². Parokrotne klęski spowodowane przez ptaki i przez pchełkę ziemną, nie upoważniają do wypowiedzenia ostatecznego sądu co do sposobu wysiewu, zamało jeszcze stwierdzonego jako „najlepszy". Sądząc z cech zewnętrznych kilku numerów uzyskanych przez indywidualną hodowlę i selekcję staranną, otrzymaliśmy w nich wyrównany, poprawny typ, zbliżony do żądanego, ze średnią plennością około 9 ziarn z torebki. Włókno dopiero się oznacza w pracowni L. C. S. D. w Wilnie, gdyż nie zdobyliśmy jeszcze umiejętności rozpoznawania i oznaczania go niestety. Natomiast plenność jest niewątpliwie cechą dziedziczącą się, co mieliśmy możność stwierdzić na materjale opracowanym. Len jest rośliną ogromnie zależną od całego szeregu czynników zewnętrznych takich, jak gleba, uprawa, nawożenie, stosunki wilgotności i t. p. Jedna i ta sama odmiana, jedna i ta sama wyselekcjonowana i rozmnożona forma tej odmiany, zależnie od roku i przebiegu pogody wyrasta, lub niewyrasta, zmienia niejako oblicze. I trzeba dobrych kilku lat, uważnych obserwacyj i notowań, ażeby uchwycić przyczyny i móc je uznać za czynnik decydujący. Prawdopodobnie, w miarę postępu hodowli, uzyska się w tym względzie jakieś rozstrzygnięcie. Wiadomości o sposobie uprawy, nawożenia i pielęgnacji lnu, dając w ręce rolnika podstawy, nie zabezpieczają przed niepowodzeniem i zawodem, co często zniechęca tych, co nie są „uzwyczajeni", do zasiewania lnem części swego pola. Len jako temat jest tak ciekawy i obszerny, że nieraz jeszcze zapragniemy wrócić do niego, żeby się podzielić zdobyczą swoją z czytelnikami Przeglądu.

4 III. 36 r. Puławy.

JANUSZ JAGMIN

Przyczynek do poznania włókna lnianego produkowanego w Polsce

CZĘŚĆ II

Wydajność lnu czesanego oraz straty przy czesaniu lnów trzepanych ze zbioru 1935 r. w Północnej Polsce*)

Wstęp.

Rozpoczęte w roku 1934 prace nad poznaniem włókna lnianego, produkowanego w Polsce, w roku 1935 znacznie posunęły się naprzód. Prace te szły w kierunku dalszych badań włókna zebranego w 1934 r. i opisanego w poprzedniej publikacji, oraz objęły włókno z nowego zbioru 1935 roku. Te ostatnie dały podstawę do opublikowania przez Komisję Standaryzacji Lnu i Konopi norm, obowiązujących w obrocie włóknem trzepanem, pochodzącem z północnej Polski.

Cały szereg przyczyn sprawił, iż w pracach badawczych nad włóknem, wysunęły się naprzód w porównaniu z włóknem, pochodzącem z innych rejonów Polski, lny, pochodzące z północnego rejonu produkcji. Wobec znaczniejszego rozproszenia i większego zróżniczkowania uprawy i wyprawy włókna, badania te są tam znacznie trudniejsze, niż na północy, gdzie przyrodzone warunki stworzyły większe wyrównanie. Stąd też, podkreślając potrzebę ścisłych badań włókna z centralnej i południowej Polski, należy uznać za wskazane dokładne opracowanie w pierwszym rzędzie tych terenów, na których praca ludzka stworzyła na tle warunków agroklimatycznych większą jednolitość zarówno samej rośliny, jak też i włókna.

Dokładne przepracowanie włókna z północnej Polski musiało nastąpić w pierwszej linji z uwagi na charakter metodologiczny pierwszych prac nad polskiem włóknem. Tak niezbędne do prac metodologicznych pewne wyrównanie materjału, mogliśmy otrzymać tylko z dużych masywów lnu województw północnych.

Badania tegoroczne omówimy kolejno w szeregu rozdziałach, odrębnie traktując szereg zagadnień wobec ich różnorakiego znaczenia i przeznaczenia. Część materjałów zeszłorocznych posłużyła już do wydania obowiązujących na rok 1936

*) Część I tej publikacji wydana została przez T-wo Lniarskie w Wilnie w r. 1935.

oficjalnych norm włókna trzepanego. Materjały te z uwagi na metodę pracy, identyczną jak w r. 1934, ujmiemy podobnie, jak i w roku 1934 *), w oddzielnym rozdziale (1).

W roku zeszłym za podstawę do wyceny jakości technologicznej trzepanego włókna braliśmy wydajność lnu czesanego oraz procent odpadków przy czesaniu. Dwuletnia praca przekonała nas, że możliwem jest dalsze pogłębienie wyceny włókna. W rozdziale następnym (2) omówimy wycenę włókna z plonu lat 1934 i 1935 z punktu widzenia procentu udziału w lnie czesanym lnu wątkowego oraz przeprowadzimy próbę określenia zespołu technologicznych cech włókna przez wprowadzenie do wyceny pojęcia średniego numeru włókna trzepanego.

W rozdziale 3-cim zajmiemy się zestawieniem przeciętnych jakości włókna trzepanego dostarczanego przędzalni żyrardowskiej z terenów objętych pracą badawczą oraz porównaniem ich jakości z normami, które dotąd zostały wydane, lub też w wyniku naszych prac mogą być wydane.

W rozdziale 4-ym zajmiemy się omówieniem: prac metodycznych, których celem jest utrwalenie pojęć technicznego Nr. włókna trzepanego, prób ustalenia korelacji między wynikami czesania maszynowego i ręcznego. W tym rozdziale omówimy zachodzącą korelację między wyceną Nr. włókna u nas i w Niemieckim Instytucie Lniarskim w Żorach (Sorau). Badania fizycznych i innych własności włókna, (numer metryczny, moc), których liczbowe charakterystyki winny być gromadzone w ciągu szeregu lat, ułatwią nam bezwzględną charakterystykę włókna oraz dadzą materjał porównawczy do oceny względnej włókna.

W rozdziale 5-tym omówimy wyniki prac nad poznaniem jakości włókna krótkiego — wyczesek, targanu oraz podamy opracowane na podstawie własności fizycznych tych włókien oraz ich wartości przędzalniczych propozycje odnośnie normalizacji jakości krótkich włókien.

Rozdział 1.

Wydajność lnu czesanego oraz straty przy czesaniu lnów trzepanych ze zbioru 1934 r. w północnej Polsce.

W roku 1935 w okresie od 1-go do 30 listopada, to znaczy w tym okresie, kiedy pojawiły się na rynku większe ilości włókna w głównych ośrodkach produkcji i handlu włóknem, Komisja Asortymentowa pobrała próby ogólnej wagi, 15.360 kg. Dokładne zestawienie punktów, gatunków oraz ilości pobranego włókna z pięciu rejonów podano na tabeli Nr. 1. Podział na rejony zachowano jak i w roku ubiegłym: 3 słańcowe: 1) Horodziej, 2) Wołożyn, 3) Hoduciszki—Dokszyce i 2 moczeńcowe: 4) Traby i 5) Miory.

Tabl. 1.

Zestawienie ilościowe lnu trzepanego, zakupionego przez Komisję Standaryzacji na terenie pięciu rejonów w roku 1935/1936.

Nazwa lnów	Rejon	Miejsce pobrania prób	Gatunki lnu „00“ oraz „R“	„0“ oraz „ZK“	„I“ oraz „SPK“	„II“ oraz „PK“	Razem kg.
Lny słańce	1	Horodziej . .	181	800	800	200	1.981
		Baranowicze.	200	600	600	400	1.800
		Razem .	381	1.400	1.400	600	3.781
	2	Oszmiana . .	—	400	400	200	1.000
		Smorgonie. .	—	400	400	325	1.125
		Gródek. . . .	—	185	400	395	980
		Wołożyn. . .	—	300	300	300	900
		Holszany. . .	—	402	400	202	1.004
		Iwje	—	600	802	178	1.580
		Nowogródek.	280	400	300	—	980
		Razem .	280	2.687	3.002	1.600	7.569
	3	Dokszyce . .	—	400	400	—	800
		Głębokie . . .	—	195	200	—	395
		Razem .	—	595	600	—	1.195
Lny moczone	4	Traby	123	203	192	—	518
		Razem .	123	203	192	—	518
	5	Miory	—	200	400	400	1.000
		Głębokie . .	—	200	200	—	400
		Dzisna	—	294	402	201	897
		Razem .	—	694	1.002	601	2.297
OGÓŁEM .			784	5.579	6.196	2.801	15.360

Pobieranie typowych prób włókna trzepanego odbywało się w obecności przedstawicieli rolnictwa, detalicznego i hurtowego handlu. Pobrane próby przesłane zostały do czesania i dalszej wyceny do Zakładów Włókienniczych w Żyrardowie *), gdzie w obecności szerszej komisji, uzupełnionej fachowym personelem przędzalni, odbyło się powtórne sortowanie nadesłanych prób.

Szczegółowe zestawienie wyników powtórnego sortowania zostało załączone przy końcu publikacji. Poniżej przedstawiamy zestawienie przeciętnego procentu włókna, które, po powtórnem

*) Przyczynek do poznania włókna lnianego produkowanego w Polsce. Część I. Wydajność lnu czesanego oraz straty przy czesaniu lnów trzepanych ze zbioru 1934 r. w Północnej Polsce. Wilno, 1935 r.

*) W r. 1934 czesanie i wycena odbyły się w Międlarni i Czesalni Lnu w Bezdanach.

Zestawienie ilości zakupionego włókna oraz wyniku powtórnego przesortowania na sezon 1935/36 r.

1 Rejon Horodziej.

Tabl. 2.

Gatunek	Miejscowość	Zakupiono		Odrzucono jako niecharakterystyczne		Odeszło do gatunku niższego		Odeszło do gatunku wyższego		Zostawiono		Doszło z gatunku wyższego		Pozostało do czesania	
		kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%
„00“	Horodziej . . .	181	100,0	4	2,2	47	26,0	—	—	130	71,8	—	—	130	71,8
	Baranowicze . .	200	100,0	—	—	60	30,0	—	—	140	70,0	—	—	140	70,0
			100,0		1,0		28,1		—		70,9		—		70,9
„0“	Horodziej . . .	800	100,0	142	17,8	312	39,0	—	—	346	43,2	47	5,9	394	49,1
	Baranowicze . .	600	100,0	15	2,5	234	39,0	—	—	351	38,5	60	10,0	411	68,5
			100,0		11,2		39,0		—		49,8		7,6		57,4
„I“	Horodziej . . .	800	100,0	199	24,9	178	22,2	—	—	423	52,9	312	39,0	735	91,9
	Baranowicze . .	600	100,0	14	2,3	160	26,7	—	—	426	71,0	234	39,0	660	110,0
			100,0		15,2		24,1		—		60,7		39,0		99,6
„II“	Horodziej . . .	200	100,0	—	—	72	36,0	—	—	128	64,0	178	89,0	306	153,0
	Baranowicze . .	400	100,0	—	—	118	29,5	—	—	282	70,5	160	40,0	442	110,5
			100,0		—		31,7		—		68,3		56,3		124,7

sortowaniu, zostało pozostawione w danym gatunku w poszczególnych rejonach. Dla porównawczej charakterystyki podajemy obok analogiczne dane z roku ubiegłego.

Z powyższego zestawienia wynika, że % włókna, które w roku 1935 poszło do dalszej oceny, jest znacznie niższy, niż w roku 1934. Szczególnie duży % został usunięty z lnu, pochodzącego z rejonu Dokszyce — Głębokie (O)., bo aż 67.4%.

Co spowodowało zmniejszenie % włókna, odpowiadającego warunkom stawianym przez Komisję, czy wogóle niższa jakość tegorocznego włókna oraz dążenie Komisji do utrzymania zeszłorocznych norm, czy też zaostrzenie wyceny — omówimy niżej.

Po przesortowaniu, len garściowano oraz przeprowadzono czesanie. Czesanie odbyło się na maszynie: „James Mackie“, automat. Pras 14. Uiglenie ostatniej prasy 30 igieł na 1“. Podniesień 7.5 na minutę. Obrotów płacht 9 na minutę. Intersekcja wejściowa — 5 mm., wyjściowa + 4 mm., waga podwójnej garści ± 220 gr.

Lny słańce.

1. Rejon Horodziej.

Len czesany oraz wyczeski były natychmiast sortowane w/g numerów przez brakarza Zakładów Żyrardowskich. Przy lnie czesanym wyodrębniono wątek i osnowę.

Zestawienie wydajności lnu czesanego oraz % strat podajemy poniżej po zgrupowaniu poszczególnych miejscowości odpowiednio do wymienionych wyżej 5 rejonów, podając jednocześnie dla porównania wyniki zeszłoroczne.

W rejonie horodziejskim, obejmującym powiat nieświeski, część baranowickiego i nowogródzkiego w roku 1935 pobrano próby w Horodzieju i Baranowiczach.

Otrzymane w tym roku wyniki jedynie nieznacznie ustępują wynikom z roku ubiegłego. Wyraźnie spadła wydajność lnu czesanego w gatunku „00“. Ilość odpadków w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosła w gatunkach: „00“ i „0“.

Obniżyły procent wyczesów lny pochodzące z Baranowicz. Lny z Horodzieja nagół dały większy wyczes.

2. Rejon Wołożyn.

Celem scharakteryzowania włókna rejonu wołożyńskiego, obejmującego powiaty oszmiański, mołodeczański, część wilejskiego, wołożyńskiego, część lidzkiego i nowogródzkiego przeczesano próby pobrane w 7 punktach (w roku zeszłym w 6) z tem zastrzeżeniem, że w roku bieżącym nie pobrano prób z Lubczy, natomiast dodano dwa nowe punkty pobrania prób: Oszmianę i Nowogródek.

Wydajność lnu czesanego w roku bieżącym wypadła niższa, niż w roku zeszłym od 2.2% dla ga-

Zestawienie ilości zakupionego włókna oraz wyniku powtórnego przesortowania na sezon 1935/36 r.

2 Rejon Wołożyn.

Tabl. 3.

Gatunek	Miejscowość	Zakupiono		Odrzucono jako niecharakterystyczne		Odeszło do gatunku niższego		Odeszło do gatunku wyższego		Zostawiono		Doszło z gatunku wyższego		Pozostało do czesania	
		kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%
„00"	Nowogródek . .	280	100,0	104	37,1	—	—	—	—	176	62,9	—	—	176	62,9
			100,0		37,1		—		—		62,9		—		62,9
	Oszmiana . . .	400	100,0	202	50,5	—	—	—	—	198	49,5	—	—	198	49,5
	Smorgonie . . .	400	100,0	57	14,2	—	—	—	—	343	85,8	—	—	343	85,8
	Gródek	185	100,0	70	37,8	—	—	—	—	115	62,2	—	—	115	62,2
„0"	Wołożyn	300	100,0	—	—	—	—	—	—	300	100,0	—	—	300	100,0
	Holszany	402	100,0	11	2,7	39	9,7	—	—	352	87,6	—	—	352	87,6
	Iwje	600	100,0	457	76,1	91	15,2	—	—	52	8,7	—	—	52	8,7
	Nowogródek . .	400	100,0	51	12,8	132	33,0	—	—	217	54,2	—	—	217	54,1
			100,0		31,6		9,7		—		58,7		—		58,7
	Oszmiana . . .	400	100,0	123	30,8	—	—	—	—	277	69,2	—	—	277	69,2
	Smorgonie . . .	400	100,0	20	5,0	14	3,5	—	—	366	91,5	—	—	336	91,5
	Gródek	400	100,0	93	23,2	7	1,8	—	—	300	75,0	—	—	300	75,0
„I"	Wołożyn	300	100,0	—	—	—	—	—	—	300	100,0	—	—	300	100,0
	Holszany	400	100,0	23	5,8	36	9,0	—	—	341	85,2	39	19,8	380	95,0
	Iwje	802	100,0	578	72,1	20	2,5	—	—	204	25,4	91	11,3	295	36,8
	Nowogródek . .	300	100,0	11	3,7	84	28,0	—	—	205	68,3	132	44,0	337	112,3
			100,0		28,2		5,4		—		66,4		8,7		75,1
	Oszmiana . . .	200	100,0	21	10,5	—	—	—	—	179	89,5	—	—	170	89,5
	Smorgonie . . .	325	100,0	14	4,3	—	—	—	—	311	95,7	14	4,3	325	100,0
	Gródek	395	100,0	76	19,2	—	—	—	—	319	80,8	7	1,8	326	82,5
„II"	Wołożyn	300	100,0	1	0,3	—	—	—	—	299	99,7	—	—	299	99,7
	Holszany	202	100,0	16	7,9	—	—	—	—	186	92,1	36	17,8	222	109,9
	Iwje	178	100,0	64	36,0	12	6,7	—	—	102	57,3	20	11,2	122	68,5
	Nowogródek . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	84	28,0	84	28,0
			100,0		12,0		0,8		—		87,2		10,1		97,3

Zestawienie ilości zakupionego włókna oraz wyniku powtórnego przesortowania na sezon 1935/36 r.

3 Rejon Hoduciszki-Dokszyce.

Tabl. 4.

Gatunek	Miejscowość	Zakupiono		Odrzucono jako niecharakterystyczne		Odeszło do gatunku niższego		Odeszło do gatunku wyższego		Zostawiono		Doszło z gatunku wyższego		Pozostało do czesania	
		kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%
„0"	Dokszyce. . . .	400	100,0	186	46,5	105	26,3	—	—	109	27,2	—	—	109	27,2
	Głębokie	195	100,0	110	56,4	—	—	—	—	85	43,6	—	—	85	43,6
			100,0		49,8		17,6		—		32,6		—		32,6
„I"	Dokszyce. . . .	400	100,0	78	19,5	—	—	—	—	322	80,5	105	26,3	427	106,8
	Głębokie	200	100,0	75	37,5	—	—	—	—	125	62,5	—	—	125	62,5
			100,0		25,5		—		—		74,3		77,5		92,0

Zestawienie ilości zakupionego włókna oraz wyniku powtórnego przesortowania na sezon 1935/36 r.

4 Rejon Traby.

Tabl. 5.

Gatunek	Miejscowość	Zakupiono		Odrzucono jako niecharakterystyczne		Odeszło do gatunku niższego		Odeszło do gatunku wyższego		Zostawiono		Doszło z gatunku wyższego		Pozostało do czesania	
		kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%
„R"	Traby	123	100,0	6	4,9	42	34,1	—	—	75	61,0	—	—	75	61,0
„ZK"	Traby	203	100,0	13	6,4	19	9,4	—	—	171	84,2	42	20,7	213	104,9
„SPK"	Traby	192	100,0	33	17,2	—	—	—	—	159	82,8	19	9,9	178	92,7

Zestawienie ilości zakupionego włókna oraz wyniku powtórnego przesortowania na sezon 1935/36 r.

5 Rejon Miory.

Tabl. 6.

Gatunek	Miejscowość	Zakupiono		Odrzucono jako niecharakterystyczne		Odeszło do gatunku niższego		Odeszło do gatunku wyższego		Zostawiono		Doszło z gatunku wyższego		Pozostało do czesania	
		kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%	kg.	%
„R"	Głębokie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	16,0	32	16,0
													16,0		16,0
„ZK"	Miory	200	100,0	—	—	—	—	—	—	200	100,0	—	—	200	100,0
	Głębokie	200	100,0	78	39,0	—	—	32	16,0	90	45,0	—	—	90	45,0
	Dzisna	294	100,0	206	70,1	—	—	—	—	88	29,9	—	—	88	29.9
			100,0		40,9		—		16,0		54,5		—		54,5
„SPK"	Miory	400	100,0	60	15,0	—	—	—	—	340	85,0	—	—	340	85.0
	Głębokie	200	100,0	132	66,0	—	—	—	—	68	34,0	—	—	68	34,0
	Dzisna	402	100,0	259	64,4	—	—	—	—	143	35,6	—	—	143	35,6
			100,0		45,0		—		—		55,0		—		55,0
„PK"	Miory	400	100,0	105	26,2	—	—	—	—	295	73,8	—	—	295	73,8
	Dzisna	201	100,0	43	21,4	—	—	—	—	158	78,6	—	—	158	78,6
			100,0		24,6		—		—		75,4		—		75,4

tunku „0" do 3.3% dla „II" gatunku. Jeżeli chodzi o upadek przy czesaniu, różnice były nieznaczne.

Naogół pod względem wydajności lnu czesanego, przerobione włókno wykazało dużą jednolitość. Jedynie w materjale, pochodzącym z Nowogródka, wyraźnie zaznaczyła się większa wydajność lnu czesanego, co się odbyło nie bez wpływu sąsiadującego rejonu Horodziejskiego (Baranowicze —Horodziej), odznaczającego się lepszą wyprawą włókna i dającego włókno wyższej jakości, niż okolice Nowogródka, a szczególnie tereny położone na północ od Nowogródka.

Obniżenie wydajności włókna czesanego w materjale, pochodzącym z 1935 roku, w porównaniu z rokiem 1934 mogło być wynikiem nie sprzyjających warunków klimatycznych: w czasie roszenia lnu — susza.

3. Rejon Hoduciszki — Dokszyce.

Z 3-go rejonu w roku 1935 pobrano próby tylko w 2 ośrodkach w Głębokiem i Dokszycach. W Hoduciszkach mimo dwukrotnych wyjazdów nie znaleziono większej ilości włókna nadającego się do trzepania.

Pod względem wydajności włókna czesanego, tegoroczne lny stały na poziomie zeszłorocznych, temniemniej szczególnie gat. „0" dał znacznie większe straty przy czesaniu.

Pewne trudności, jakie zaznaczyły się w czasie pobierania prób, nie pozostały bez wpływu na jakość pobranego włókna. Szczególnie duże zapaździerzenie lnów słańcowych zarówno w rejonie wołożyńskim jak i 3 cim (do czesania z próby pobranej w Dokszycach gat. „0" pozostawiono zaledwie 27.2% pobranego włókna) wskazuje na niezdrowe miejscowe tendencje obniżania gatunku włókna.

1 Rejon Horodziej. Tabl. 7.

Miejscowość		% lnu czesanego				% strat			
		„00“	„0“	„I“	„II“	„00“	„0“	„I“	„II“
Horodziej	1935 r.	50,8	48,8	41,5	36,5	2,3	4,4	3,3	6,1
	1934 r.	54,0	47,4	43,1	35,6	2,8	3,4	3,9	6,3
Baranowicze	1935 r.	48,5	45,9	36,2	32,4	4,6	4,5	4,3	2,9
	1934 r.	—	—	—	—	—	—	—	—
Przeciętnie	1935 r.	49,6	47,4	38,8	34,4	3,4	4,4	3,8	4,5
	1934 r.	54,0	47,4	43,1	35,6	2,8	3,4	3,9	6,3

2 Rejon Wołożyn. Tabl. 8

Miejscowość		% lnu czesanego				% strat			
		„00“	„0“	„I“	„II“	„00“	„0“	„I“	„II“
Oszmiana a.	1935 r.	—	35,0	28,8	23,7	—	7,3	7,1	7,1
	1934 r.	—	—	—	—	—	—	—	—
Oszmiana b.	1935 r.	—	36,1	28,8	—	—	5,4	6,3	—
	1933 r.	—	—	—	—	—	—	—	—
Smorgonie	1935 r.	—	35,7	32,6	24,1	—	6,0	7,0	7,3
	1934 r.	—	42,0	35,1	28,2	—	6,8	9,2	7,9
Gródek	1935 r.	—	38,1	30,0	25,3	—	2,9	7,2	7,0
	1934 r.	—	38,8	32,5	27,2	—	6,5	5,3	6,5
Wołożyn	1935 r.	—	33,7	28,2	25,6	—	7,0	6,8	7,6
	1934 r.	—	40,9	32,1	26,6	—	6,4	9,9	8,6
Holszany	1935 r.	—	38,9	27,3	22,2	—	5,3	6,5	6,1
	1934 r.	50,6	39,4	33,5	28,2	3,6	4,8	5,9	7,5
Iwje	1935 r.	—	36,5	30,2	21,9	—	3,9	7,0	7,6
	1934 r.	49,6	35,2	31,1	—	5,6	5,9	6,2	—
Nowogródek	1935 r.	50,0	40,6	34,0	27,4	4,2	4,3	5,8	5,9
	1934 r.	—	—	—	—	—	—	—	—
Lubcz	1935 r.	—	—	—	—	—	—	—	—
	1934 r.	—	38,0	32,4	—	—	5,4	4,8	—
Przeciętnie	1935 r.	50,0	36,8	30,0	24,3	4,2	5,3	6,7	6,9
	1934 r.	50,1	39,0	32,7	27,6	4,6	6,0	6,6	7,6

3 Rejon Hoduciszki-Dokszyce. Tabl. 9.

Miejscowość		% lnu czesanego				% strat			
		„00“	„0“	„I“	„II“	„00“	„0“	„I“	„II“
Horodziszki	1935 r.	—	—	—	—	—	—	—	—
	1934 r.	—	29,6	24,8	—	—	5,6	5,8	—
Głębokie	1935 r.	—	28,8	23,9	—	—	8,7	5,2	—
	1934 r.	—	29,8	26,5	—	—	4,4	6,0	—
Dokszyce	1935 r.	—	31,5	24,3	—	—	8,0	6,1	—
	1934 r.	—	29,0	23,8	20,1	—	4,9	6,3	5,7
Przeciętnie	1935 r.	—	30,2	24,1	—	—	8,4	5,6	—
	1934 r.	—	29,5	24,7	20,1	—	5,0	6,1	5,7

4 Rejon Traby. Tabl. 10.

Miejscowość		% lnu czesanego				% strat			
		„R“	„ZK“	„SPK“	„PK“	„R“	„ZK“	„SPK“	„PK“
Traby	1835 r.	45,7	41.9	36,9	—	5,1	6,4	6,0	—
	1934 r.	42,1	33,4	28,8	20,2	7,4	6,0	5,0	6,4
Przeciętnie	1935 r.	45,7	41,9	36,9	—	5,1	6,4	6,0	—
	1934 r.	42,1	33,4	28,8	20,2	7,4	6,0	5,0	6,4

5 Rejon Miory. Tabl. 11.

Miejscowość		% lnu czesanego				% strat			
		„R“	„ZK“	„SPK“	„PK“	„R“	„ZK“	„SPK“	„PK“
Brasław	1935 r.	—	—	—	—	—	—	—	—
	1934 r.	47,0	39,7	32,0	—	5,8	6,9	6,8	—
Miory	1935 r.	—	39,0	30,6	26,7	—	4,2	7,0	8,8
	1934 r.	—	38,0	30,3	24,0	—	6,9	8,9	8,2
Głębokie	1935 r.	42,2	36,5	33,4	—	4,7	5,9	7,9	—
	1934 r.	42,1	38,6	30,4	22,2	7,3	7,8	8,4	7,3
Dzisna	1935 r.	—	39,2	30,1	23,0	—	7,8	8,3	9,4
	1934 r.	—	—	—	—	—	—	—	—
Przeciętnie	1935 r.	42,2	38,2	31,4	24,8	4,7	6,0	7,7	6,1
	1934 r.	44,6	38,8	30,9	23,1	6,6	7,2	8,0	7,8

Lny moczeńce.

4. Rejon Traby. (M. I).

Lny tegoroczne w rejonie trabskim wykazały znaczną poprawę w porównaniu z wyceną zeszłoroczną, która naogół wypadła niepomyślnie dla lnów trabskich, prawdopodobnie z przyczyn przypadkowych.

5. Rejon Miory (M. II).

W rejonie tym, obejmującym moczeńce 2-ch północnych powiatów: dziśnieńskiego i brasławskiego, w roku bieżącym pobrano próby w 3 punktach: Miorach, Dziśnie i Głębokiem. Pobranie prób z Brasławia zostało uniemożliwione.

Jak widzimy z tabeli, wydajność włókna czesanego oraz upadek przy czesaniu włókna z plonu 1935 roku wykazuje poprawę w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Komisja Standaryzacyjna na zebraniu w dniu 23 grudnia 1935 r., po zapoznaniu się z materjałami, uzyskanemi przy wycenie włókna, ustaliła normy sortowania lnu, obowiązujące na rok 1935/36. W normach tych, jak widać z załączonych tabel, mało różniących się od norm ustalonych na rok ubiegły, zwiększono wymagania zarówno w stosunku do wydajności lnu czesanego jak i do strat przy czesaniu w porównaniu do wyników, otrzymanych w czasie przeróbki pobranych prób.

Komisja stanęła na stanowisku, że od ustalonych w roku zeszłym norm, charakteryzujących poszczególne gatunki, odstępować nie należy nawet w tym wypadku, gdyby jakość włókna w danym roku okazała się niższą.

Zestawienie porównawcze ilości wyczesu oraz strat przy czesaniu w roku 1935 oraz norm, ustalonych na rok 1934/35 i 1935/36.

Tabl. 12.

Nazwa rejonu	„00“ oraz „R“		„0“ oraz „ZK“		„I“ oraz „SPK“		„II“ oraz „PK“		„III“ oraz „K“
	Minimalna wydajność lnu czesanego	Maximum strat przy czesaniu	Minimalna wydajność lnu czesanego	Maximum strat przy czesaniu	Minimalna wydajność lnu czesanego	Maximum strat przy czesaniu	Minimalna wydajność lnu czesanego	Maximum strat przy czesaniu	
	%	%	%	%	%	%	%	%	
1. Horodziej	49,6*)	3.4	47,4	4,4	38,8	3,8	34,9	4,5	Nie nadaje się do czesania.
	52,0**)	**3,0**	**45,0**	**3,5**	**39,0**	**4,0**	**34,0**	**6,0**	
	*52,0****)	*2,0*	*45,0*	*3,0*	*39,0*	*4,0*	*34,0*	*5,0*	
2. Wołożyn	50,0	4,2	36,8	5,3	30,0	6,7	24,3	6,9	
	48,0	**5,0**	**37,0**	**4,5**	**31,0**	**7,0**	**25,0**	**8,0**	
	48,0	*3,0*	*37,0*	*6,0*	*31,0*	*5,5*	*25,0*	*6,0*	
3. Hoduciszki-Dokszyce	—	—	30,2	8,4	24,1	5,6	—	—	
	—	—	**29,0**	**6,0**	**24,0**	**7,0**	**20,0**	**8,0**	
	—	—	*31,0*	*5,0*	*26,0*	*6,0*	*22,0*	*7,0*	
4. Traby	45,7	5,1	41,9	6,4	36,9	6,0	—	—	
	43,0	**6,0**	**36,0**	**7,0**	**30,0**	**7,5**	**24,0**	**8,0**	
	47,0	*3,0*	*40,0*	*4,5*	*35,0*	*5,5*	*29,0*	*6,0*	
5. Miory	42,2	4,7	38,2	6,0	31,4	7,7	24,8	6,1	
	42,0	**6,0**	**36,0**	**7,0**	**30,0**	**8,0**	**24,0**	**8,5**	
	45,0	*3,5*	*39,0*	*4,5*	*33,0*	*5,5*	*27,0*	*6,0*	

*) Cyfry zwykłe oznaczają przeciętne wyniki oceny prób, pobranych i wyczesanych w 1935 r.
**) Cyfry czarne — normy, obowiązujące w r. 1934/35.
***) Cyfry pochyłe (kursywa) — normy, obowiązujące w r. 1935/36.

Jak widzimy w szeregu wypadków, szczególnie w odniesieniu do strat przy czesaniu, normy w roku 1935 zostały znacznie zaostrzone. W ten sposób, w życiu praktycznem zostały założone podwaliny sztywnych norm jakości włókna. Zasada ta przeniesiona na inne formy włókna pozwoli nam w niedalekiej przyszłości zrealizować wprowadzenie takich norm, których zmienność włókna, będąca wynikiem czynnika klimatycznego, czy też ekonomicznego, albo co gorzej konkurencyjnego, nie przewróci.

KRONIKA

Posiedzenie Rady T-wa Lniarskiego w Wilnie.

W dn. 13 czerwca r. b. o godz. 5 p. .p. odbędzie się w lokalu T-wa Lniarskiego w Wilnie, przy ul. Św. Jacka Nr. 2 kolejne Posiedzenie Rady T-wa Lniarskiego.

Na porządku dziennym m. in są następujące sprawy:

1. Referaty: a) ,,Len jako opakowanie“ — Inż. Marjan Mickiewicz — Dyrektor Polskiego Monopolu Solnego; b) ,,Przyszłość produkcji lnu i konopi w Polsce“ — Dr. Janusz Jagmin.

2. Sprawozdanie ogólne z działalności T-wa Lniarskiego w Wilnie za czas od dnia 1. XII. 1935 r. do dnia 15. V. 1936 r. — Dyr. Ludwik Maculewicz — Prezes T-wa Lniarskiego.

3. Sprawozdanie z działalności Lniarskiej Centralnej Stacji Doświadczalnej w Wilnie za czas od dnia 1. XII. 1935 r. do dnia 15. V. 1936 r. — Dr. Janusz Jagmin — Kierownik L. C. S. D.

4. Sprawozdanie rachunkowe za drugie półrocze 1935/36 — Inż. Jan Czerniewski — Skarbnik Zarządu Towarzystwa Lniarskiego.

5. Sprawozdanie z działalności Oddziałów Towarzystwa Lniarskiego w Wilnie.

6. Wybory 2 radców do Rady Wileńskiej Izby Rolniczej, zgodnie z zarządzeniem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 9 maja 1936 r. (Monitor Polski Nr. 116, z dnia 9 maja 1936 r. poz. 208)

Walne Zgromadzenie Lubelsko-Podlaskiego Oddziału T-wa Lniarskiego w Wilnie.

KOMUNIKAT.

Dnia 24 maja 1936 r. w sali Osiedla Rolniczego w Siedlcach, ul. 3-go Maja 23, odbyło się Walne Zebranie Towarzystwa Lniarskiego w Wilnie, oddział Lubelsko-Podlaski w Siedlcach pod przewodnictwem prezesa Oddziału posła Piotra Szumowskiego. Obecnych osób około 70, w czem delegaci z powiatów podlaskich wojew. lubelskiego, del. Lub. Izby Rolniczej Dr. Kazimierz Wróblewski, delegat T-wa Lniarskiego w Wilnie Inż. A. Perepeczko. Ze złożonych sprawozdań wynika, że oddział T-wa Lniarskiego po ostatecznem zorganizowaniu się w dniu 2. IX. 1934 r. generalną działalnością obejmuje teren województwa lubelskiego, nasileniową zaś akcję lniarską prowadzi w powiatach siedleckim, sokołowskim, węgrowskim, łukowskim, garwolińskim, radzyńskim i pow. Biała Podlaska. Opierając się na istniejących organizacjach rolniczych, jak spółdzielnie Rolniczo-Handlowe, Okr. T-wa Organ. i Kółek Rolniczych, Koła Gospodyń Wiejskich, Kółka Rolnicze i Koła Młodzieży Wiejskiej.

Z ramienia Zarządu — kierownictwo oddziału powierzone jest p. inż. Marjanowi Leśniewskiemu, który zarazem pełni funkcję inspektora lniarskiego na teren województwa lubelskiego. Ogólny kierunek prac fachowych jest uzgodniony z Tow. Lniarskim w Wilnie. Natomiast celowość takich czy innych prac, konieczność ich stosowania i wykonanie jest okresowo omawiane z Lubelską Izbą Rolniczą. Instytucja ta, finansując oddział w 85% ma prawo wymagać, by cały szereg zagadnień i robót był dostosowany do ogólnego planu pracy Izby Rolniczej w dziale wytwórczości roślinnej.

Praca oddziału w terenie rozpada się na kilka działów:

1) Akcję oświatową i propagandową prowadzi Oddział przez

a) kursy jednodniowe i dłuższe, kursów takich odbyło się w latach 1935, 1936 — 39, w czem dwutygodniowe.

b) Kursy tkackie sześciotygodniowe — odbyło się ich 10.

c) Organizowanie i udział w wystawach — tu należy wymienić zorganizowanych wspólnie z Lub. Izbą Rolniczą wystawę, „Len Polski i Lub. Przemysł Ludowy“ w Lublinie, w czasie od 1—16. VI. 1935 r.

2) Akcja nasienna, konkursy, doświadczenia. Nasion lnu oddział rozprowadził w r. 1935 134 q, w czem 44 ze zniżką 50% ceny. Konopi podolskich — 2 q. Nasiona te zostały użyte do konkursów i reprodukcji. Poza częściową obsługą konkursów, które organizowane są przez Lub. Izbę Rolniczą oddział prowadzi doświadczenia nawozowe z lnem, których było 18. Naogół włókno ze zbioru 1935 było gorsze niż w r. 1934, a wpłynęły na to głównie nieodpowiednie warunki atmosferyczne wiosną 1935 r.

3) Ulepszanie przeróbki słomy na włókno, drogą praktyczną postępuje przez propagow. międlarek, trzepaków kołowych, grzebieni do ogławiania lnu i grzebieni do czesania lnu.

Na skutek działalności oddziału pracuje nowo zainstalowanych międlarek 12, trzepaków 24, kompletów grzebieni 3. Z czego oddział ze swoich funduszów uruchomił: 4 międlarki, 5 trzepaków i 1 komplet grzebieni do czesania.

4) Akcja dążąca do zorganizowania handlu tkaninami samodziałowemi i włóknem. W tym kierunku oddział pracuje w ścisłem porozumieniu ze spółdzielnią „Lubelski Przemysł Ludowy“, dla której organizuje skupy płócien i tkanin samodziałowych. Skupów odbyło się 11, na których zostało zakupionych około 2000 m. tkanin. — Akcja ta rozwija się b. dobrze. Odnośnie handlu włóknem oddział współpracuje ze spółdzielniami „Rolnik“ w Siedlcach i Węgrowie, które uruchomiły działy zakupu włókna lnianego.

Akcja ta rozwija się gorzej, ze względu na brak kapitałów obrotowych i fachowych sił w dziale brakarskim włókna. Druga trudność została częściowo usunięta, przez wykształcenie trzech ludzi na kursie brakarskim w Wilnie, na co fundusze udzieliły: Spółdz. „Rolnik“ w Węgrowie, Wydział Powiatowy w Siedlcach i Lub. Izba Rolnicza.

5) Obroty kasowe wynosiły w r. 1935/36 po stronie przychodów 16744 zł., po stronie wydatków, 15576,14 zł. Stan kasy na dzień 1. IV. 36 r. — 1168 zł. 26 gr. — Obroty te mają wyraz w działalności oddziału, który pośredniczy bezinteresownie w zakupie nasion lnu i konopi, maszyn i narzędzi do przeróbki słomy lnianej oraz płócien i tkanin samodziałowych. Faktyczne dochody wyniosły zł. 7425, z czego subwencja Izby Rolniczej równa się 7000 zł., dochody ze składek członk. 425 zł. Faktyczne rozchody wyniosły 6908 zł. 27 gr. (personel, koszty wyjazdów, kancelarja, kursy, zasiłki).

Z całokształtu sprawozdań wynika, że najintensywniej akcją lniarską interesują się: w dziale popierania zbytu tkanin: pow. sokołowski, łukowski i radzyński; w dziale organ. kursów tkackich: pow. sokołowski i siedlecki; w dziale ulepszania przeróbki słomy na włókno: pow. łukowski; w dziale org. handlu włóknem: pow. siedlecki i węgrowski.

Po sprawozdaniach, dyr. T-wa Lniarskiego w Wilnie p. inż. Adam Perepeczko, wygłosił referat na temat „Akcja lniarska w dobie obecnej“. Osią wywodów prelegenta była preferencja krajowych surowców włóknistych, która pomimo pozytywnego stanowiska czynników rządowych, nie ma jeszcze ogólnego zrozumienia w kraju. Dowodem tego jest fakt, że w roku 1935 sprowadzono do kraju juty: 14 tys. tonn; bawełny 65 tys. tonn za 130 milj. zł. (w r. 1934 juty sprowadzono 16 tys. tonn, bawełny 68 tys. tonn) nie licząc manilli, sizalu i białego fibru.

Prelegent stwierdza, że największym odbiorcą włókna lnianego jest M. S. Wojsk.; jednak na skutek trwałości tkanin lnianych — zakupy M. S. Wojsk. z roku na rok zmniejszać się będą. Biorąc pod uwagę ten fakt, oraz nadmierny przywóz surowców włóknistych zagranicznych, jak i też niewielkie nadzieje na wzmożenie naszego szczupłego eksportu — staniemy wobec sytuacji dalszego obniżenia się ceny na nasz len, a przez to zmniejszenia dchodów drobnego rolnictwa, a co za tem idzie, powrotu do zaniechania zwiększania krajowej produkcji surowców lnianych i konopnych.

Plan pracy oddziału na r. 1936/37 przewiduje kontynuowanie prac objętych sprawozdaniem, z położeniem specjalnego nacisku na:

a) organizowanie tkactwa ludowego drogą kursów tkackich i tworzenia punktów zakupu tkanin;

b) organizowanie handlu włóknem przez udzielanie pomocy fachowej spółdzielniom Rol. Handl. w Węgrowie, Siedlcach, oraz Spółdz. „Lubelski Przemysł Ludowy“ w Lublinie;

c) z akcją org. handlu łączy się podniesienie jakości i czystości włókna. Z tą myślą oddział zamierza stworzyć na terenie Kół Gospodyń Wiejskich, powiatów podlaskich, rejony dobrego trzepania włókna. Do rejonów tych zostanie przydzielone 60 trzepaków kołowych, które oddział przygotowuje na kampanję jesienną r. 1936;

d) podjęcie akcji konopnej.

Dla wzmożenia uprawy konopi na włókno, oddział rozprowadził wiosną 1936 r. 15 q oryg. nasion konopi jugosłowiańskich, 50 kg. nasion konopi włoskich, wyprodukowanych w pow. siedleckim i 3 q nasion konopi podolskich. Akcja ta została zapoczątkowana drogą konkursów w Kołach Gospodyń Wiejskich. Fakt, że na naszym terenie dobrze dojrzewają konopie południowe będzie bodźcem stosowania ich w krajowej produkcji, co ma nader wielkie znaczenie, zważywszy na duże plony włókna konopi południowych, które w porównaniu z konopiami miejscowemi, stoją jak 4:1.

Dla zorjentowania się w potrzebach glebowych i nawozowych konopi południowych, oddział przeprowadza trzy doświadczenia w porozumieniu się z Lniarską Centralną Stacją Doświadczalną i Zjednoczonemi Fabrykami Związków Azotowych w Chorzowie.

Na zakończenie obrad, Walne zgromadzenie uchwąliło szereg wniosków jak: konieczność zaangażowania na stałe przez Lubelską Izbę Rolniczą instruktorki tkactwa; konieczność wyszukania dróg dla założenia przędzalni, któraby obsługiwała drobnych rolników; konieczność wyrobu krajowych grzebieni do czesania lnu, gdyż dotychczas jedynem źródłem tych narzędzi jest Anglja; konieczność rozszerzania spożycia surowców lnianych i konopnych na wewnętrznym rynku, tak miejskim jak i wiejskim; oraz, wniosek najważniejszy, t. j. absolutny zakaz przywozu surowców włóknistych z zagranicy.

Wniosek ten opracowany według treści: „Walne Zgromadzenie T-wa Lniarskiego w Wilnie, oddział Lubelsko-Podlaski w Siedlcach, zwraca się z gorącą prośbą do P. Ministra, aby zechciał zapewnić zbyt dla włókna lnianego, przez wprowadzenie bezwzględnego zakazu przywozu zagranicznej bawełny, juty, manilli, sizalu i fibru.

Produkcję lnu i konopi możemy podwoić i potroić z korzyścią dla drobnego rolnika, dla którego sprzedaż włókna lnianego i tkanin samodziałowych jest obecnie jedynym sposobem spieniężenia swej pracy" — został przesłany drogą telegraficzną P. P. Premjerowi, Ministrowi Rolnictwa i R. R., Ministrowi Przemysłu i Handlu i Ministrowi Skarbu.

W uzupełniających wyborach do Zarządu oddziału Lub.-Podl. T-wa Lniarskiego w Siedlcach wszedł p. St. Milik, rolnik z pow. sokołowskiego, na miejsce p. Miry Niedzielskiej, która w czasie kadencji Zarządu ustąpiła.

Do Zarządu więc na rok 1936/37 wchodzą p. p.: poseł Piotr Szumowski — przewodniczący, oraz członkowie: Szczepan Ciekot, rolnik z pow. siedleckiego i St. Milik.

Pertraktacje w sprawie podpisania umowy na odbiór przez olejarnie siemienia lnianego

Już od dłuższego czasu prowadzone są przez Centralę Obrotu Nasionami Oleistemi pertraktacje z przedstawicielami przemysłu olejarskiego w sprawie podpisania umowy ramowej na odbiór siemienia lnianego ze zbioru r. 1936, po zgóry ustalonych cenach.

W następnym zeszycie „Przeglądu Lniarskiego" podamy warunki umowy.

Drugi trzymiesięczny kurs przygotowawczy dla brakarzy.

Wzorem r. ub. Towarzystwo Oświaty Zawodowej Koło Wileńskie łącznie z Towarzystwem Lniarskiem w Wilnie organizuje w r. b. drugi trzymiesięczny kurs przygotowawczy dla brakarzy lnu. Kurs rozpocznie się w pierwszych dniach lipca r. b.

Jako kandydaci na kurs przewidywani są bardziej zdolni i nadający się do handlu wychowankowie szkół rolniczych niższych, średnich i wyższych oraz szkół włókienniczych, ze względu na konieczność przygotowania 2-ch kategoryj brakarzy: 1) o kwalifikacjach wyższych i 2) o kwalifikacjach niższych. Specjalnie preferowani będą kandydaci, którzy w gospodarstwach rodzicielskich mieli styczność z lnem. Wymagane są: nieskazitelny charakter oraz zdrowie fizyczne.

Nauka na kursie będzie bezpłatna. Wpisowe wynosi zł. 50.—. Koszty podróży oraz utrzymania w Wilnie pokrywają uczestnicy kursu, względnie organizacje delegujące.

Wycieczki do Lniarskiej Centralnej Stacji Doświadczalnej w Wilnie.

W r. b. od wczesnej wiosny zwiedzają Lniarską Centralną Stację Doświadczalną w Wilnie liczne wycieczki ze szkół powszechnych, gimnazjów oraz szkół rolniczych. Wycieczki oprowadzane są przez pracowników L. C. S. D., którzy wyjaśniają zwiedzającym cele oraz charakter prac, prowadzonych w dziale przeróbki lnu oraz laboratorjum L. C. S. D.

Akcja rozprowadzania nasion lnu do siewu po cenie ulgowej.

W r. b. Towarzystwo Lniarskie w Wilnie rozprowadziło po cenie ulgowej, o 25% — 50% niższej od ceny normalnej, 64.700 kg nasion siewnych lnu na teren 12 województw. Nasiona dostarczane były rolnikom za pośrednictwem Izb Rolniczych. Poniżej podajemy zestawienie ilości nasion siewnych lnu, rozprowadzonych na tereny poszczególnych Izb Rolniczych:

Nazwa Izby Rolniczej	Ilość nasion rozprowadzonych w kg
Białostocka . . .	4 200
Kielecka	3 300
Krakowska . . .	8 400
Lubelska	4 700
Lwowska	30 000
Poleska	2 400
Wileńska	7 000
Warszawska . . .	2 300
Wołyńska	2 400

Jesteśmy za biedni, by kupować bawełnianą tandetę — kupujmy samodziałowe wyroby z naszego lnu!

Len w pochodzie kaziukowym.

W dniu 4. III. r. b. w pochodzie, zorganizowanym przez Związek Propagandy Turystycznej Ziemi Wileńskiej, z okazji Dorocznego Kiermaszu Ludowego w Wilnie na św. Kazimierza, wzięło również udział T-wo Lniarskie w Wilnie, które przy pomocy członków Koła Studentów-Rolników Studjum Rolniczego U. S. B., zoragnizowało część lniarską pochodu.

Za organizację pochodu lniarskiego nadany został T-wu Lniarskiemu dyplom uznania Związku Propagandy Turystycznej Ziemi Wileńskiej za najlepszą dekorację wozów w pochodzie kaziukowym.

Czoło pochodu z transparentem „Len zwycięży bezrobocie"

Rolnik sieje len. Za nim studenci-rolnicy jadą do walki z bawełną i jutą.
Na lancach chorągiewki z hasłami: „Precz z bawełną! Precz z jutą!"

Kołowrotki przy pracy.

Wóz z tkaninami samodziałowemi.

Walka z bawełną i jutą.

W związku z podjętą przez komitety do walki z bawełną i jutą *) akcją zwalczania importu do Polski zagranicznych surowców włókienniczych, poszczególne powiatowe organizacje rolnicze oraz kółka rolnicze wysłały do odnośnych Ministerstw depesze z żądaniem ograniczenia przywozu tych surowców.

Dotychczas otrzymaliśmy odpisy następujących depesz, które poniżej drukujemy:

Ministerstwo Rolnictwa Warszawa.

Zastój w handlu włóknem lnianem, przy znacznych pozostałościach tego włókna na składach handlowych i w gospodarstwach rolnych oraz przy istniejącej wśród rolników tendencji zwiększania zasiewów lnu, wywołuje zatrważające obawy wśród świadomych sytuacji kół rolniczych.

Powiatowi dziśnieńskiemu jako mającemu największą w Polsce powierzchnię zasiewu lnu, zagraża katastrofa gospodarcza, o ile pozostałości włókna z ubiegłego sezonu nie zostaną usunięte z rynku a zbyt nowych zbiorów nie będzie zabezpieczony.

Mając przeświadczenie, że rynek wewnętrzny zdolny jest pochłonąć ogromne ilości włókna lnianego, szczególnie niższych gatunków, o ile nastąpi stanowcze posunięcie w kierunku zamiany juty na len i ograniczenia użycia bawełny — niniejszem zwracamy się do Ministerstwa Rolnictwa z gorącą prośbą o spowodowanie zakazu wwozu juty do Polski i poważnego podniesienia cła na bawełnę.

ZARZĄD T-WA ROLNICZEGO
W GŁĘBOKIEM.

Minister Rolnictwa Warszawa.

Walne Zgromadzenie Oddziału T-wa Lniarskiego w Wilnie z siedzibą w Siedlcach zwraca się z gorącą prośbą do Pana Ministra, aby zechciał zapewnić zbyt dla włókna lnianego przez wprowadzenie bezwzględnego zakazu przywozu zagranicznej bawełny, juty, manilli, sizalu i fibru. Produkcję lnu i konopi możemy podwoić i potroić z korzyścią dla dochodu drobnego rolnika, dla którego sprzedaż włókna lnianego i tkanin samodziałowych jest obecnie jedynym sposobem spieniężenia swej pracy.

Identycznej treści depesze wysłane zostały do P. Premjera, Ministra Przemysłu i Handlu oraz Ministra Skarbu.

Pozatem Walny Zjazd O. T. O. i K. R. w Święcianach również wysłał depesze do Ministrów Rolnictwa i R. R. oraz Przemysłu i Handlu z żądaniem ograniczenia przywozu bawełny i juty, zaś Kółko Rolnicze w Michołkoniach wysłało do Ministra Rolnictwa i R. R. następujące pismo:

„My, rolnicy, zebrani na posiedzeniu Kółka Rolniczego w Michołkoniach powiatu oszmiańskiego w dniu 10 maja 1936 r. jednogłośnie uchwaliliśmy zwrócić się do Pana, Panie Ministrze, jako pierwszego opiekuna spraw rolniczych z następującą prośbą.

My, rolnicy ziem północno — wschodnich Rzeczypospolitej, główny dochód naszych gospodarstw czerpiemy z uprawy lnu. W chwili obecnej cena na włókno lniane znacznie spadła i na jesieni nie obiecuje podnieść się, co spowoduje, że rolnik znowu przestanie płacić podatki i kupować towary fabryczne, gdyż nie mając znikąd dochodu wpadnie w nędzę.

Przeto prosimy Pana Ministra, aby zechciał rolnictwu naszemu dopomóc przez ograniczenie wwozu do Polski włókna zagranicznego i aby zmusił przemysł tkacki do kupowania włókna lnianego w większej ilości niż czynił obecnie.

*) Patrz str. 29.

Kronika zagraniczna.

Projektowane zbiory lnu i konopi w Z. S. R. R.

Rada komisarzy ludowych zatwierdziła następujący plan zakontraktowania tegorocznych zbiorów jesiennych lnu i konopi:

Włókna lnianego	420.000	tonn
Włókna konopnego	82.000	„
Nasion lnu	256.000	„
Nasion konopi	70.000	„

Zeszłoroczne doświadczenia przy kupnie lnu i konopi wykazały, że dla gospodarki kolektywnej dana jest możność osiągnięcia wysokich plonów, co w pojedyńczych wypadkach zostałoby również osiągnięte, a mianowicie: 7 do 8 q włókna z 1 ha, z czego rząd otrzymywał ponad 5 q. Rada komisarzy ludowych zobowiązują rady, związki młodzieży, kierowników punktów maszyn — traktorów oraz przewodniczących gospodarki kolektywnej do stanięcia na czele masowego ruchu, który ma na celu zdobycie większych plonów, aby przez to plan dostawy włókna dla rządu zrealizować możliwie w jeszcze większych ilościach, niż zostało przewidziane w planie kontraktowym.

Ograniczone możliwości eksportu lnu łotewskiego.

Wobec zwiększającego się z roku na rok areału pod lnem w całym szeregu państw europejskich oraz ogólnem dążeniem do osiągnięcia samowystarczalności włókienniczej, możliwości eksportu lnu łotewskiego również uległy znacznem ograniczeniu. „Der Deutsche Leinen — Industrielle" Nr. 20 podaje, że — zdaniem łotewskich sfer miarodajnych — podaż włókna lnianego przy obecnym europejskim imporcie bawełny i juty, przewyższa popyt. Sytuację znacznie pogarsza wzmożona produkcja sztucznego jedwabiu, wobec czego Łotewski Monopol Lniarski uważał za konieczne zwrócenie się do producentów lnu z ostrzeżeniem, aby nie zwiększali obsiewów lnu, lecz starali się podnieść jakość włókna.

Zwiększenie areału pod lnem w Czechosłowacji.

Według posiadanych przez Urząd statystyczny w Pradze danych, areał pod lnem w Czechosłowacji zwiększył się z 13.428 ha w r. ub. na 14.758 ha w r. b., czyli o 9,9%, zaś areał pod konopiami zmniejszył się z 7.394 ha na 7 337 ha czyli o 0,8%

Perspektywy uprawy konopi z 1936 roku w Niemczech.

Pisaliśmy już o zarządzeniach Rządu Rzeszy w dziedzinie podniesienia wytwórczości włókna konopi. Do prac nad uprawą i wyprawą konopi zostało powołane specjalne towarzystwo „Deutsche Hanfbau-Gesellschaft" w Berlinie. które kieruje pracą istniejących zakładów przeróbki konopi (roszarnie i międlarnie) pracuje nad rozbudową przemysłu konopnego, oraz wypłaca przyznane przez Rząd dodatki państwowe.

Wyrazem troski Niemiec w stosunku do konopi są ogłaszane **przed siewami najniższe ceny,** ustalone dla plonu 1936 roku. Ceny są podane łącznie z dodatkiem państwowym.

1) Słoma konopna (konopie włókniste) 9.00 R. M. za 1 q loco roszarnia (dodatek 2.5 R. M.).

2) Słoma konopna (konopie uprawiane na nasiona) 6.50 R. M. za 1 q loco stacja załadowania. Słoma konopi uprawianych na ziarno jest sprzedawaną na kotoninę. (Dopisek Redakcji).

3) Słoma konopna 11 R. M. za 1 q loco roszarnia (dodatek 3.00 R. M.).

4) Konopie trzepane 11.00 R. M. za q loco roszarnia (dodatek 30 R. M.).

5) Pakuły konopne 55 R. M. za 1 q loco roszarnia (dodatek 15 R. M.).

KSIĄŻKI O LNIARSTWIE:

	CENA
Prof. *Wł. Bratkowski.* — Ideologja samowystarczalności włókienniczej. Wilno, 1932 r. . . .	1.00
Prof. *Wł. Bratkowski.* — Bawełna czy len? Wilno, 1932	2.50
Prof. *Wł. Bratkowski.* — Dlaczego rolnictwo domaga się wprowadzenia cła przywozowego na bawełnę. Wilno, 1931	—
Prof. *Wł. Bratkowski.* — Międlarstwo, a zagadnienia organizacyjne lniarstwa polskiego. Wilno, 1933	0.75
Prof. *Wł. Bratkowski.* — Naukowe podstawy nowej technologji lnu, względnie konopi. Wilno, 1936 r.	1.20
Dr. *J. Jagmin* i *L. Maculewicz.* — Walka o len i przemysł lniany. Warszawa, 1931 . .	—
Dr. *J. Jagmin* i *L. Niewiarowicz.* — Sprawozdanie z działalności L. C. S. D. w Wilnie za okres od 1.IV. 1930 r. do 31.III. 1931 r. Wilno, 1932	—
Dr. *J. Jagmin* i *L. Niewiarowicz.* — Sprawozdanie z działalności L. C. S. D. w Wilnie za 1931/32 r. Puławy, 1933	0.80
Dr. *J. Jagmin* i *L. Niewiarowicz.* — Sprawozdanie z działalności L. C. S. D. w Wilnie za okres 1932/33 r. Puławy, 1934	—
Dr. *J. Jagmin* i *L. Niewiarowicz.* — Sprawozdanie z działalności L. C. S. D. w Wilnie za r. 1933. Puławy, 1934	0.80
Dr. *Janusz Jagmin.* — O możliwościach uprawy konopi w Polsce. Wilno, 1933	0.30
Dr. *Janusz Jagmin.* — Siejcie len (pięć pogadanek) wydanie III. Wilno, 1934	0.40
Dr. *Janusz Jagmin.* — Plan pracy T-wa Lniarskiego i L. C. S. D. w Wilnie. Wilno, 1933 . .	0.50
Dr. *Janusz Jagmin.* — Czy len jest Polsce potrzebny? Wilno, 1931	—
Dr. *Janusz Jagmin.* — ozwój lniarstwa w Sowietach. Rocznik Instytutu Naukowo-Badawczego Europy Wschodniej. Tom II. Wilno, 1933	—
Dr. *Janusz Jagmin.* — Skrót wiadomości o lnie i konopiach. Wilno, 1934	1.50
Dr. *Janusz Jagmin.* — Wytyczne standaryzacji lnu w Polsce. Wilno, 1933	0.50
Dr. *Janusz Jagmin.* — Materjały do poznania sprawy lniarskiej w Polsce. Cz. 1. Handel zagraniczny włóknem roślinnem a nasze postulaty traktatowe. Wilno, 1933 . . .	3.00
Dr. *Janusz Jagmin.* — Przyczynek do poznania włókna lnianego produkowanego w Polsce. Wilno, 1935	0.25
Dr. *Janusz Jagmin.* — Badania stanu zachwaszczenia lnów północnej Polski. Wilno, 1935 .	1.00
Dr. *Janusz Jagmin.* — Własne włókno czynnikiem równowagi gospodarczej Polski. Z przemówień, wygłoszonych na Wielkiej Naradzie Gospodarczej w Warszawie. Wilno, 1936.	0.30
Alfons Jozanis. — O uprawie lnu wskazówki praktyczne. Wilno, 1929	—
Mgr. *Ryszard Kruszyński.* — Choroby i szkodniki lnu. Wilno, 1935	0.40
Mgr. *Ryszard Kruszyński.* — Opis procesu moczenia lnu pod względem bakterjologicznym Wilno, 1935	0.40
Ludwik Maculewicz. — Mūsu zemei mūs jābaro un jāapgerbj. (Wrażenia z wyjazdu na Łotwę). Wilno, 1935	0.40
Leon Niewiarowicz. — Wartość siewna ziarna w zależności od miejsca jego zbioru. Wilno, 1932	—
L. Niewiarowicz. — Uwagi o doświadczalnictwie lniarskiem. Wilno, 1934	0.25
L. Niewiarowicz. — Wpływ miejsca zbioru na siłę rozwojową lnu. Wilno, 1934	0.25
Marja Obrębska. — Wytwórczość lniarska w szkołach zawodowych. Wilno, 1934	0.25
A. Poczter. — Przyczynek do badań anatomicznej budowy łodygi lnu. (Badania nad techniką i ekonomiką produkcji surowców włókienniczych w Polsce, pod redakcją prof. d-ra Witolda Staniewicza. Zesz. 1). Wilno, 1933	1.00
A. Poczter. — Handlowe włókno lniane. Wilno, 1934	—
A. Siemionow. — Czy uprawa bawełny w Polsce jest możliwą? Wilno, 1932	—
Prof. Dr. *Aleksander Safarewicz.* — Tkaniny lniane pod względem higjenicznym. Wilno, 1934	0.50
Inż. *Cz. Słuchocki.* — Konkurs uprawy i przeróbki lnu. Wyd. II. Wilno, 1933	0.40
Inż. *Czesław Słuchocki.* — Moczydła do lnu. Wilno, 1934	0.40
Inż. *Czesław Słuchocki.* — Drewniany trzepak do lnu. Wilno, 1934	0.40
Inż. *Czesław Słuchocki* — Szkice o lniarstwie w Łotwie. Wilno, 1934	0.50
E. Taurogiński. — Uprzywilejowanie produkcji krajowych nasion oleistych. Wilno, 1934	0.50
Edward Taurogiński. — Organizacja zbytu siemienia lnianego. Wilno, 1935	0.40
Inż. *Bernard Wesołowski.* — Tkactwo w jego rozwoju historycznym i rola wynalazku J. M. Jacquard'a. Wilno, 1934	0.40
Inż. *S. Zembrzuski.* — Sprawa lniarska we Francji. Wilno, 1932	2.50
Gen. *Lucjan Zeligowski.* — Myśli żołnierza-rolnika o naszem gospodarstwie. Wilno, 1933 .	1.60
Inż. *Aleksander Zukowski* — Budowa anatomiczna łodygi lnu oraz metody badania włókna lnianego. Wilno, 1935	0.40
Statut Towarzystwa Lniarskiego w Wilnie. Wilno, 1932	—

Nabywać można w T-wie Lniarskiem, Wilno, ul. Św. Jacka 2, w księgarniach rolniczych oraz we wszystkich większych księgarniach.

Prenumerata roczna dwumiesięcznika 6 zł. Cena 1-go zeszytu 1.50 zł. Ceny ogłoszeń: $^1/_1$ str.—100 zł. $^1/_2$ str.—60 zł. $^1/_4$ str.—40. zł. Adres Redakcji i Administracji: Wilno, Św. Jacka 2, tel. 7-15. Konto czekowe w P. K. O. Nr. 81.723.
Redaktor: **Dr. Janusz Jagmin.** Wydawca: **T-wo Lniarskie w Wilnie.**

ZAKŁADY GRAFICZNE „ZNICZ“, WILNO, UL. BISKUPA BANDURSKIEGO 4. TELEFON 3-40.